

2009

Г О Д И Ш Њ А К

п р и р о д њ а ч к и м у з е ј у Б е о г р а д у

Природњачки музеј у Београду

Главни и одговорни уредник
Славко Спасић

Редакциони одбор:
Деса Ђорђевић-Милутиновић
Александра Савић
Александра Маран
Дубравка Мићковић
Марјан Никетић

Идејна концепција: Деса Ђорђевић-Милутиновић, Милош Јовић и Александра Савић

Обрада фотографија Милош Јовић

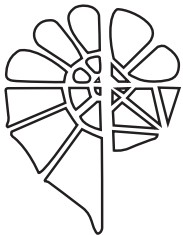
Дизајн, прелом и припрема за штампу: Никола Стевановић

Фотографија на насловној страни: Милош Јовић

Лектура и коректура: Јелена Лутров

У припреми прилога (текстова и фотографија) за овај број Годишњака учествовали су: Славко Спасић, Љиљана Анђус, Зоран Марковић, Мила Карас, Марина Мучалица, Љиљана Протић, Соња Срејић, Гордана Јовановић, Деса Ђорђевић-Милутиновић, Александра Маран, Биљана Митровић, Марјан Никетић, Марко Несторовић, Олга Васић, Ана Пауновић, Татјана Милић-Бабић, Сања Алабурић, Драгана Ђурић, Милош Јовић, Дубравка Мићковић, Миодраг Јовановић, Драгана Вучићевић, Александра Савић, Драгица Стојић, Милош Миливојевић, Мирослав Јовановић, Предраг Илић и Бора Милићевић.

Штампа
ДМД
Београд, 2011-03-16

Штампање едиције Годишњак 2009, финансирало је Министарство културе Републике Србије

ПРЕДГОВОР

Година 2009. ће у светским аналима бити забележена као година велике економске кризе и питања: Када ће криза проћи? Има ли места за нове идеје и подухвате?

Како да себи објаснимо да су ствари променљиве, да нису једном заувек дате и да ће увек бити и криза, и добрих периода, и мешовитих периода и да ништа није вечно, да ће лице једног времена сменити његово наличје, или супротност, или неко друго стање? Како да се усредсредимо на тренутак који живимо, на време које обележавамо својим присуством и на радости које нам оно доноси?

Одговор је пред нама. Пронађимо у историји света нешто што нас подсећа на непресушну моћ, снагу и значај, а што је нестало у трену ока, остављајући за собом науку да је свака моћ пролазна и да се сваки проблем може превазићи. Погледајмо само фосиле диносауруса и све ће нам бити јасно! Не постоји моћ коју не може да надвлада већа, чак и она која милионима година лежи скривена, а затим се однекуд појави и помрси све конце или пружи прилику некоме другом да у новонасталим условима искористи своју шансу на најбољи могући начин.

Оно што је сигурно, у нашим аналима 2009. година ће бити записана и као Дино година. Година у којој је Природњачки музеј показао сву своју величину. Пројекат *Диносауруси Аргентине - џинови Патагоније* изнедрио је сву снагу, умеће, креативност, стручност радника Музеја и показао и доказао неопходност хитног решавања проблема у вези са недостатком адекватног изложбеног простора.

Списак запослених

Ред.бр.	Име и презиме	Радно место
1	Славко Спасић	Директор
2	Мр Милан Пауновић	Начелник Сектора заштите, мамалог, музејски саветник
3	Др Љиљана Анђус	Шеф Научног сектора, ентомолог, музејски саветник
4	Др Зоран Марковић	Шеф Геолошког одељења, палеозоолог, музејски саветник
5	Борис Иванчевић	Шеф Биолошког одељења, миколог, виши кустос
6	Мр Мила Карас	Шеф Педагошко-пропагандне службе, музејски педагог (биолог), виши кустос
7	Мр Марина Мучалица	Шеф Библиотеке, биолог, библиотекар саветник
8	Свјетлана Давидовић	Секретар Музеја
9	Душица Ивић	Шеф Рачуноводства
10	Соња Срејић	Управник Галерије
11	Др Љиљана Протић	Ентомолог, музејски саветник
12	Мр Гордана Јовановић	Палеозоолог, музејски саветник
13	Мр Деса Ђорђевић-Милутиновић	Палеоботаничар, виши кустос
14	Мр Александра Маран	Палеозоолог, виши кустос
15	Мр Биљана Митровић	Палеозоолог, виши кустос
16	Др Марјан Никетић	Ботаничар, кустос
17	Др Марко Несторови	Ботаничар/херболог, кустос
18	Мр Олга Васић	Ботаничар, кустос
19	Мр Далиборка Станковић	Орнитолог, кустос
20	Мр Ана Пауновић	Херпетолог, кустос
21	Татјана Милић-Бабић	Петролог, кустос
22	Сања Алабурић	Палеозоолог, кустос
23	Драгана Ђурић	Палеозоолог, кустос
24	Милош Јовић	Ентомолог, кустос
25	Дубравка Мићковић	Ихтиолог, кустос
26	Марко Раковић	Орнитолог, кустос
27	Мирослав Јовановић	Ботаничар, конзерватор, спец.
28	Александар Стојановић	Ентомолог, конзерватор
29	Миодраг Јовановић	Музејски педагог (биолог), кустос
30	Драгана Вучићевић	Музејски педагог (геолог), кустос
31	Александра Савић	Сарадник за комуникације, кустос, спец.
32	Драгица Стојић	Библиотекар
33	Зоран Вујчић	Геолог, конзерватор/музејски водич
34	Милош Миливојевић	Виши препаратор за геолошке збирке
35	Звонимир Поповић	Препаратор таксидермиста
36	Предраг Илић	Препаратор таксидермиста
37	Бора Милићевић	Препаратор и дизајнер
38	Милена Радочај	Организатор материјално-финансијских и општих послова
39	Милица Денић	Књиговођа/благајник
40	Марија Вучетић	Административно-технички секретар
41	Љиљана Драговић	Музејски водич
42	Марија Урошевић	Спремачица
43	Тања Мирић	Спремачица

ЗБИРКЕ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

ГЕОЛОШКЕ ЗБИРКЕ

Редни број	Код	Назив збирке	Руководилац
1.	552.0	Петролошка збирка	Тања Милић-Бабић, кустос
2.	552.6	Збирка метеорита	
3.	553	Минералошка збирка	
4.	551.73.592	Збирка палеозојских Invertebrata	Мр Александра Маран, виши кустос
5.	551.76.592	Збирка мезозојских Invertebrata	
6.	551.77.592	Збирка кенозојских Invertebrata	Мр Гордана Јовановић, музејски саветник Мр Биљана Митровић, виши кустос
7.	551.79.598.2	Збирка квартарних птица	Драгана Ђурић, кустос
8.	551.79.598.1	Збирка квартарних гмизаваца и водоземаца	
9.	551.79.597	Збирка квартарних риба	
10.	551.78.598.2	Збирка терцијарних птица	
11.	551.78.598.1	Збирка терцијарних гмизаваца и водоземаца	
12.	551.78.597	Збирка терцијарних риба	
13.	551.78.559	Збирка крупних терцијарних сисара	Сања Павић, кустос
14.	551.78.559.1	Збирка ситних терцијарних сисара	Др Зоран Марковић, виши кустос
15.	551.79.559	Збирка крупних квартарних сисара	Сања Павић, кустос
16.	551.79.559.1	Збирка ситних квартарних сисара	Др Зоран Марковић, виши кустос
17.	56.0	Палеонтолошка збирка Петра Стевановића	Мр Гордана Јовановић, музејски саветник
18.	56.1	Палеонтолошка збирка Надежде Крстић	Мр Биљана Митровић, виши кустос
19.	56.2	Збирка фосилних мекушаца Косова и Метохије Велимира Милошевића	Мр Гордана Јовановић, музејски саветник
20.	581	Општа палеоботаничка збирка	Мр Деса Ђорђевић-Милутиновић, виши кустос

БИОЛОШКЕ ЗБИРКЕ

Редни број	Код	Назив збирке	Руководилац
21.	582.4497	Генерални хербаријум Балканског полуострва	Др Марјан Никетић, кустос Мр Олга Васић, кустос Мирослав Јовановић, конзерватор ботаничар
22.	581.44	Дендролошка збирка Александра Сигунова	Др Марјан Никетић, кустос Мирослав Јовановић, конзерватор ботаничар
23.	581.502.7	Колекција споменика природе Београда	Мр Мила Карас, виши кустос
24.	63251	Збирка корова	Др Марко Несторовић, кустос
25.	582.7.043	Збирка воћа	Александра Савић, биолог
26.	582.32	Општа збирка маховина	Мирослав Јовановић, конзерватор ботаничар
27.	582.28.	Миколошка збирка	Борис Иванчевић, виши кустос
28.	582.24	Збирка Мухомycota	
29.	582.29	Општа збирка лишајева	
30.	593.0	Општа збирка Invertebrata	Дубравка Мићковић, кустос
31.	594.00	Општа збирка Mollusca	Др Љиљана Анђус, музејски саветник
32.	594.22	Збирка рецентних пужева Петра Павловића	Милош Јовић, кустос
33.	594.25	Поклон збирка Hydrobioidea Павла Радомана	Др Љиљана Анђус, музејски саветник
34.	594.21	Историјска збирка Gastropoda: Lamellibranchiata	Милош Јовић, кустос
35.	594.10	Збирка шкољки Анте Тадића	
36.	595.46	Збирка Arachnida: Scorpiones	
37.	595.44	Општа збирка паука	Мр Марина Мучалица, библиотекар саветник - биолог
38.	595.43	Општа збирка косаца	
39.	595.10	Збирка Endohelmintha риба Обедске Баре	Др Љиљана Протић, музејски саветник

Редни број	Код	Назив збирке	Руководилац
40.	595.31	Збирка Crustacea	Милош Јовић, кустос
41.	595.373	Збирка Isopoda	Др Љиљана Протић, музејски саветник
42.	595.62	Збирка Diplopoda	
43.	595.61	Збирка Chilopoda	Др Љиљана Протић, музејски саветник
44.	595.7	Општа збирка инсеката	Александар Стојановић, конзерватор ентомолог
45.	595.7.1	Колекција инсеката Петра Новака	
46.	595.7.2	Колекција инсеката Института за заштиту биља	
47.	595.7331	Историјска збирка Odonata	Милош Јовић, кустос
48.	595.7332	Збирка Odonata Живка Адамовића	Милош Јовић, кустос
49.	595.7333	Општа збирка Odonata	
50.	595.72	Општа збирка Orthoptera	Александар Стојановић, конзерватор ентомолог
51.	595.72.1	Колекција Orthoptera Б. Лазаревића	
52.	595.7531	Збирка Homoptera	Др Љиљана Протић, музејски саветник
53.	595.7532	Збирка Homoptera: Auchenorrhyncha Љубодрага Јанковића	
54.	595.7541	Иницијална збирка Heteroptera	
55.	595.7542	Збирка Heteroptera Николе Кормилева	
56.	595.7543	Студијска збирка Heteroptera	
57.	595.7544	Збирка Heteroptera на гајеним биљкама	
58.	595.7311	Збирка Thysanoptera гајених биљака	Др Љиљана Анђус, музејски саветник
59.	595.7312	Студијска збирка Thysanoptera	
60.	595.7313	Поклон збирка Thysanoptera Габора Јенсера	
61.	595.7314	Збирка Thysanoptera Рихарда цур Штрасена	

Редни број	Код	Назив збирке	Руководилац
62.	595.74	Збирка Neuroptera	Александар Стојановић, конзерватор ентомолог
63.	595.761	Збирка Coleoptera Недељка Кошанина	
64.	595.762	Општа збирка Coleoptera	
65.	595.763	Збирка Coleoptera: Cicindelidae	
66.	595.764	Збирка Coleoptera: Cerambycidae	
67.	595.765	Збирка Coleoptera: Scarabeidae	
68.	595.766	Збирка Coleoptera Љубодрага Јанковића	Александар Стојановић, конзерватор ентомолог
69.	595.767	Збирка Coleoptera околине Скопља С. Војиновића	
70.	595.762.1	Колекција Coleoptera Стјепана Свирчева	
71.	595.762.2	Колекција Coleoptera Јована Станчића	
72.	595.762.3	Колекција Coleoptera Гвиде Нонвејеа	
73.	595.78.1	Колекција Lepidoptera Милоша Рогуље	
74.	595.7891 .1	Колекција Rhopalocera Дурмитора Предрага Јакшића	
75.	595.7891	Општа збирка Rhopalocera	Др Љиљана Анђус, музејски саветник
76.	595.7892	Општа збирка Heterocera	
77.	595.7831	Збирка лептира Арчибалда Рајса	
78.	595.7832	Збирка лептира Бошка Саламона	
79.	595.7833	Збирка лептира Иве Тошевског	
80.	595.7834	Збирка лептира Индије Андраша Галца	
81.	595.7835	Збирка афричких лептира	
82.	595.7836	Збирка лептира Јужне Америке	

Редни број	Код	Назив збирке	Руководилац
83.	595.771	Збирка Diptera	Александар Стојановић, конзерватор ентомолог
84.	595.774	Збирка Diptera: Asilidae	
85.	595.772	Збирка Syrphidae Слободана Глумца	
86.	595.773	Збирка Syrphidae Смиљке Шимић и Анте Вујића	
87.	595.776	Збирка Diptera: Tachinidae Пелагије Сисојевић	
88.	595.775	Збирка Diptera: Nycteribia	
89.	595.791	Општа збирка Hymenoptera	
90.	595.792.1	Општа збирка Chalcidoidea	
91.	595.799.1	Збирка Hymenoptera: Apidae Симеона Грозданића	
92.	595.799.2	Збирка Hymenoptera: Apidae Живомира Васића	
93.	595.799.3	Збирка Hymenoptera: Apoidea Зорана Мучалице	Александар Стојановић, конзерватор ентомолог
94.	632.21	Herbarium cecidologicum Душке Симове	
95.	597.06	Остеолошка збирка риба	Драгана Ђурић, кустос
96.	597.1	Историјска збирка риба	Дубравка Мићковић, кустос
97.	597.2	Студијска збирка риба	
98.	597.3	Збирка експоната риба	
99.	597.4	Збирка риба Младена Карамана	
100.	597.61	Студијска збирка водоземаца	Мр Ана Пауновић, виши кустос
101.	597.62	Збирка експоната водоземаца	
102.	598.11	Студијска збирка гмизаваца	
103.	598.12	Збирка експоната гмизаваца	

Редни број	Код	Назив збирке	Руководилац
104.	598.14	Општа остеолошка збирка гмизаваца	Драгана Ђурић, кустос
105.	597.63	Остеолошка збирка водоземаца	
106.	598.13	Остеолошка збирка змија Милутина Радовановића	
107.	598.25	Збирка скелета птица	
108.	598.21	Студијска збирка птица	Мр Далиборка Барјактаров, кустос Марко Раковић, кустос
109.	598.22	Историјска збирка птица	
110.	598.23	Збирка експоната птица	
111.	598.24	Збирка јаја и гнезда птица	
112.	599.1	Студијска збирка сисара	Мр Милан Пауновић, виши кустос
113.	599.2	Историјска збирка сисара	
114.	599.3	Збирка експоната сисара	
115.	599.4	Збирка егзотичних сисара	
116.	599.5	Југословенска збирка трофеја	
117.	599.6	Збирка страних ловачких трофеја	
118.	599.7	Збирка ловачког оружја и ловачког прибора	

ОДБОРИ, САВЕТИ, РЕДАКЦИЈЕ

Управни одбор Природњачког Музеја

Др Видојко Јовић, председник

Др Јованка Митровић

Др Надежда Крстић

Др Љиљана Протић

Миодраг Јовановић

Надзорни одбор

Др Слободан Кнежевић

Др Љупко Рундић

Драгица Стојић

Стручно веће Музеја

Др Зоран Марковић

Др Љиљана Анђус

Мр Милан Пауновић

Мр Мила Карас

Борис Иванчевић

Редакција Гласника Музеја

Др Љиљана Протић

Др Љиљана Анђус

Др Марјан Никетић

Мр Александра Маран

Редакција Годишњака Музеја за 2008.

Др Љиљана Протић

Др Љиљана Анђус

Др Марјан Никетић

Мр Александра Маран

МУЗЕЈ У МУЗЕЈУ

ЗБИРКА МЕЗОЗОЈСКИХ ИНВЕРТЕБРАТА (551.76.5929)

Рад у збиркама у 2009. години углавном је био усмерен на попис неинвентарисаног мезозојског материјала, прикупљеног током теренских истраживања седамдесетих година прошлог века на многобројним локалитетима у Србији. Такође је завршено сређивање инвентарисаних примерака збирке, започето још 2008. године, након пресељења у нови депо. Велику помоћ у овом обимном послу пружио је Ранко Пејовић, студент палеонтологије, волонтер у Музеју од 2007.

Александра Маран

ЗБИРКА ПАЛЕОЗОЈСКИХ ИНВЕРТЕБРАТА (551.73.592)

Поклон: Палеозојска збирка фосилних бескичмењака обogaћена је поклон збирком примерака карбонских и пермских брахиопода и конодоната, сакупљених на различитим локалитетима у широј околини Крупња (басен Јадра, западна Србија). Овај палеонтолошки материјал представља својеврстан поклон госпође Смиљане Миме Стојановић Природњачком музеју. Интересантан је историјат ових примерака: материјал је сакупљен осамдесетих година прошлог века у околини Крупња, а потом је однет на Универзитет у Аделаиди (Аустралија) где је дародавац у то време радио. Након готово 30 година, збирка је враћена у Србију искључиво захваљујући ангажовању дародавца. Поједини примерци из ове поклон-збирке изузетно су драгоцени, пре свега холо типови фосилизованих брахиопода као и први налази појединих врста брахиопода на подручју Србије.

Александра Маран

ЗБИРКА КРУПНИХ ТЕРЦИЈАРНИХ СИСАРА (551.78.559)

Приликом сређивања и ревизије збирке крупних терцијарних сисара, сасвим неочекивано је пронађен један примерак фосилног секутића свиње. На основу начина паковања и конзервације, претпоставља се да потиче из колекције Велике школе

Сања Алабурић

Bunolistriodon sp. инв. бр. 447 (Секутић фосилне свиње)
Примерак из Велике школе

ЗБИРКА ТЕРЦИЈАТНИХ ВОДОЗЕМАЦА И ГМИЗАВАЦА (551.78.598.2)

Ове године, први пут је јавности приказан примерак пешчара на коме се, како се претпоставља, налазе трагови двоножних диносауруса из периода тријаса. Овај примерак, кол. бр. 44/09, нађен је на Старој планини осамдесетих година прошлог века, када је група геолога са Геолошког института из Београда открила ретке и необичне фосилне трагове у пешчарским седиментима у околини села Дојкинци. Ове трагове је проучавао професор Рударско-геолошког факултета, Александар Грубић, који је своје закључке објавио 2001. године: А. Грубић, М. Галечић 2001. „Фосилни трагови старих диносаурија у доњем тријасу Старе планине“, Заштита природе 53/1: 157-159.

Могући трагови диносауруса кол. бр. 44/09

По мишљењу професора Грубића, трагове су оставили мали двоножни диносауруси из групе *Thecodontosaurus*. Овај примерак посетиоци су били у могућности да виде на изложби „Србија у време диносауруса“, 2009. године.

Драгана Ђурић

ЗБИРКА КРУПНИХ КВАРТАРНИХ СИСАРА (551.79.559)

Mammuthus sp. инв. број 185, локалитет: Дрмно.

Иако скелет овог мамута чини преко 200 костију, налаз из Дрмна је заведен у инвентарској књизи под једним бројем – 185. За разлику од других примерака из геолошких збирки, скелет је конзервиран *in situ* где ће бити и чуван и доступан посетиоцима.

Mammuthus sp. инв. бр. 185

ЗБИРКА СИТНИХ ТЕРЦИЈАРНИХ СИСАРА (551.78.559.1)

Збирка ситних терцијарних сисара је у току 2009. године обновљена са више од 1 000 примерака. То су превасходно одонтолошки остаци издвојени из материјала просејаног из 3 310 килограма седимента, донешеног са седам локалитета у Србији – Парагово, Снеготин, Сибница, Врачевић, Дрмно, Тавник и Прислоница. Од тога је у току 2009. године идентификовано и инвентарисано 212 примерака. Међу њима је дванаест врста први пут идентификовано у терцијарним седиментима Србије. Осим остатака ситних сисара, са појединих локалитета издвојени су и остаци крупних сисара, риба, гмизаваца, водоземаца и бескичмењака. Они су предати руководиоцима одговарајућих збирки.

Нова врста пуха из горњег миоцена
Тавника – *Miodyromys wesselsi* (TVSM
1881/484–491)

Хабилитациони рад за звање музејски саветник: Зоран Марковић „Каталог збирке одонтолошких остатака миоценских глодара из налазишта Сибница 1 (Левач, Србија) Природњачког музеја у Београду“.

Зоран Марковић

ПЕТРОЛОШКА ЗБИРКА (552.0)

Значајни примерци: Грађевински камен коришћен у Београду (око 20 примерака).

Необичан и редак примерак: Габро са лабрадором инв. бр. I-3092 (редак на грађевинама Београда).

Поклони: Током 2009. Славко Спасић, директор Природњачког музеја, Далиборка Станковић,

Габро са лабрадором инв. бр. I-3092

кустос орнитолог и Милан Пауновић, кустос мамолог поклонили су овој збирци укупно девет примерака.

Татјана Милић-Бабић

ТЕРЦИЈАРНА ЗБИРКА БЕСКИЧМЕЊАКА (562.592.77)

Током 2009. године, на теренима Србије је настављено прикупљање палеонтолошког материјала из неогених седимената (истраживани су терени средњег миоцена – баден, горњег миоцена и плиоцена). Сакупљено је преко 300 примерака разних бескичмењака: црва, бриоза, пужева, шкољки из Старог Сланкамена, и Фрушке горе (баден), околине Гроцке (горњи миоцен) и Тополовника код Великог Градишта (плиоцен).

Настављено је сређивање неинвентарисаних делова збирки академика Петра Павловића, академика Петра Стевановића и Велимира Милошевића.

Ревизија збирки

Извршена је ревизија збирке једног од оснивача и првог управника Природњачког музеја, академика Петра Павловића. Збирка је сакупљена у морским седиментима баденског ката околине Неготина и састоји се од корала, пужева и шкољки. Добро очувана збирка омогућила је идентификацију неких врста које су први пут нађене на теренима Србије. Одређена је врста шкољке *Cardium (Trachicardium) praehinatum* Hilber, а међу пужевима су препознати: *Murex (Tritonalia) confluens* Eichwald, *Hipponix (Sabia) phlebsi* Boetger, *Zebina (Stossichia) planaxoides seminitida* Atanacković *Emarginula clathrateformis* Eichwald.

Нови подаци из старих збирки

Пре неколико деценија, околину Аранђеловца је проучавао кустос, палеонтолог Природњачког музеја, Велимир Милошевић. Његова ужа специјалност су били језерски мекушци са Косова и Метохије. Међутим, знатижељног геолога привлачили су и други простори наше земље на којима су данас сачувани остаци фосила различитог порекла. Сакупљао је, проучавао и објављивао радове не само о језерској, већ и о морској палеофауни. Прерана смрт га је омела и један део збирке је остао непроучен. Тако је у депоу Музеја сачувана мања збирка пужева и шкољки из потока Ковачевац код Аранђеловца. Из овог материјала је одређено и неколико врста гастропода на основу којих је утврђено да је језеро у подножју Букуље постојало у сармату: *Mytilopsis* cf. *zoisi*, *Planorbarius*, *Gyraulus*. Нађено је и гнездо младих шкољки (*Mytilopsis* juv.) и остракоде.

Mytilopsis sp.

Поклон: Збирка је обogaћена и поклоном др Радована Пипика из Геолошког завода Бањска Бистрица, Словачка. Доктор Пипик је Природњачком музеју поклонио око 600 примерака миоценских мекушаца, нађених на локалитеу Турчанска парва у Словачкој.

Гордана Јовановић

ЕНТОМОЛОШКА ЗБИРКА

Поклони: Ове године Ентомолошкој збирци поклоњено је 95 примерака са различитих локалитета: *Odonata* (Дрина, Херцеговина), дародавац Михајло Станковић; *Heteroptera* (Делиблатски песак, Фрушка гора, Каблар), дародавци: Дајана Тодоровић, Драгиша Савић, *Coleoptera* (Бољевац, Београд) и *Chalcidoidea* (Копаоник), дародавац Чедомир Марковић професор Шумарског факултета, укупно 95 примерака.

ЗБИРКА THYSANOPTERA ГАЈЕНИХ БИЉАКА (595.7311)

Збирке *Thysanoptera* су обogaћене примерцима врсте *Echinothrips americanus* (Morgan). Осам јединки *E. americanus* нађено је на наличју листова биљке *Syngonium* sp. у једној стаклари у Београду. Ово представља први налаз *Echinothrips americanus* у Србији. Врста *Echinothrips americanus* је неарктичка врста пореклом из Северне Америке, сматра се екстремно полифагом штеточином на гајеном украсном биљу.

Подаци о овом налазу су у раду: Andus Lj., Jović M., Trdan S. (2009): „First record of *Echinothrips americanus* in Serbia“. Hellenic Plant Protection Journal, 2,2, 71-73.

Љиљана Анђус

СТУДИЈСКА ЗБИРКА HETEROPTERA (595.7543)

Идентификација и ревизија фамилије *Tingidae* у Студијској збирци *Heteroptera*

У Србији је распрострањено 45 врста фамилије *Tingidae* (Протић, 1998), а у Студијској збирци *Heteroptera* налази се 41 фамилија.

Од последње ревизије 2003. године (Протић, 2004), Александар Стојановић је уловио 64 примерка из ове фамилије на више локалитета у Србији, углавном у Срему и Банату, а знатно мање у Шумадији, односно широј околини Београда. После идентификације нових примерака, установљено је неколико врста које су, после више од 100 година, поново нађене у Србији. То су: *Agramma minutum* (Horváth), *Tingis crispata* (Herrich-Schaeffer) и *Catoplatus nigriceps* Horváth.

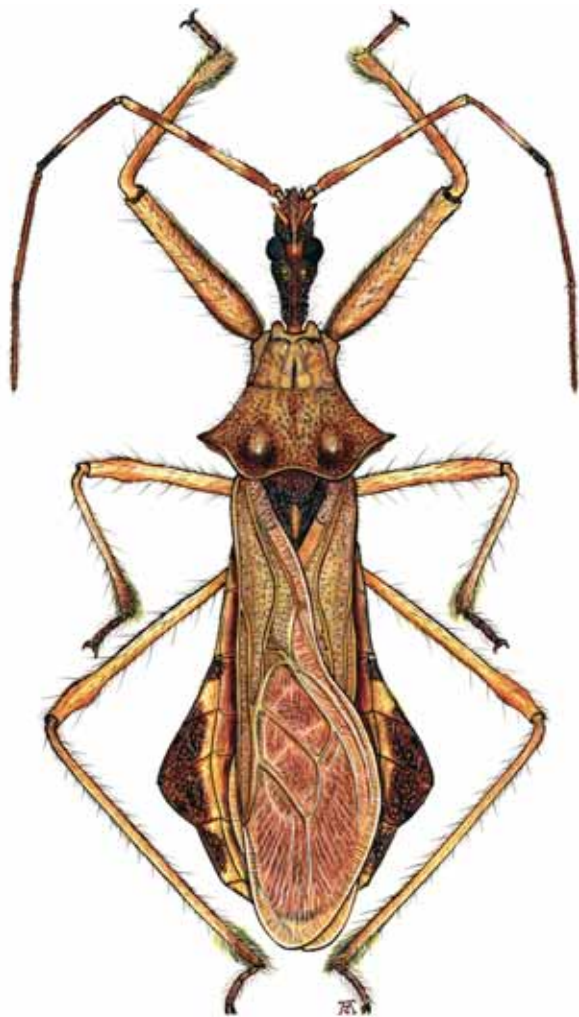
Идентификација и ревизија фамилије *Reduviidae* у Студијској збирци *Heteroptera*

У децембру је завршена ревизија примерака фамилије *Reduviidae* из Студијске збирке *Heteroptera*. Инвентарисана су 152 примерка, који су идентификовани у 14 врста.

Нова врста за Студијску збирку

Brachyplax tenuis (Mulsant & Rey) (*Heteroptera: Lygaeidae*)

У августу 2009. године, уловио је Марјан Никетић (Природњачки музеј) у Македонији, изнад Охридског језера.

Nagusta goedelii (Kolenati), цртеж
Александра Стојановића (Природњачки
музеј), урађен на основу примерка из
Студијске збирке *Heteroptera*. инв. бр. 6594

Нова врста за фауну Србије

Amphiareus obscuriceps (Poppius) (*Heteroptera: Anthocoridae*)

После ревизије свих примерака који су идентификовани као *Cardiastethus fasciventris* (Garb), утврђено је да у збиркама *Heteroptera* постоје две врсте: *C. fasciventris* (Garb) и *Amphiareus obscuriceps* (Poppr.). Налаз ове врсте у Србији доприноси бољем познавању њене распрострањености на Балканском полуострву, као и ширењу ареала ове врсте на запад (Протић, 2009).

Протић, Љ. 2009. *Amphiareus obscuriceps* (Poppius) (*Heteroptera: Anthocoridae*) in Serbia since 1989. *Acta entomologica serbica*, 14 (2): 237-239.

Поклон: Драгиша Савић, биолог из НП Фрушка гора, фотографише и редовно поклања примерке *Heteroptera* Природњачком музеју. У 2009. години, поклонио је 43 примерка. Идентификацијом је утврђено да се ради о разноврсном материјалу 10 фамилија и обухвата 22 врсте. Поклоњени примерци уписани су у Колекторску књигу под бројем 1340/2009.

Љиљана Протић

ОПШТА ПАЛЕОБОТАНИЧКА ЗБИРКА (581)

Беранска збирка (миоцен)

Инвентарисан и конзервиран део материјала миоценске „Беранске збирке“ коју је око 1930. сакупио др Никола Муравјов. Инвентарисана је палеофлора са локалитета: Луге (инв. бр. 617-703) и локалитета Хареми (инв. бр. 704-720).

Примерци из Беранске збирке

Acer sp.

Sequoia sp.

Daphnogene sp.

Компаративни хербар (фосили)

Инвентаризација и отварање посебне базе података за збирку „Компаративни хербар Павла Ивановича Черњавског“. Инвентарисана прва кутија КН 1 – КН 189.

Збирка из Јанде (олигоцен)

Олигоцenska збирка фосилних биљака са подручја Јанда (Фрушка гора) у потпуности је сређена, конзервирана и пописана. За ову колекцију је урађена посебна колекторска књига, која обухвата преко 500 појединачних примерака. Збирка из Јанде сврстава се у једну од најлепших палеоботаничких збирки музеја. Посебну научну и музеолошку вредност имају многобројни одлично очувани отисци врсте *Platanus neptuni* mf. *fraxinifolia* описани у раду Đorđević-Milutinović, D. & Dulić, I. (2009): Leaf polymorphism of *Platanus neptuni* mf. *fraxinifolia* (Johnson & Gilmore) Kvaček & Manchester from Oligocene deposits at Janda (Mt. Fruška gora, Serbia), Bulletin of the Natural History Museum, 2: 7-33, Belgrade.

Године 2007, ову веома значајну збирку поклонио је Природњачком музеју др Иван Дулић из Новог Сада.

Platanus neptuni mf. *fraxinifolia* Јанда

Јурска палеофлора (јура и рето-лијас)

Почетком јула, на позив кустоса Десе Ђорђевић-Милутиновић, др Михаи Попа, палеоботаничар са универзитета у Букурешту, дошао је у Београд и извршио ревизију јурске палеофлоре са локалитета Добра на Дунаву и Вршка Чука (инв. бр. 885-893). Претходну детерминацију ове палеофлоре урадио је око 1933. године Павле Иванович Черњавски, некадашњи кустос-ботаничар у Природњачком музеју. Неки примерци палеофлоре јурске старости, који се налазе у музеју, описани су у раду: Черњавски, П.И. (1934): Прилог познавању рето-лијаске флоре источне Србије. Весник Геолошког института Краљевине Југославије.

Деса Ђорђевић-Милутиновић

Ctenis sp.

Cladophlebis denticulata.

МИКОЛОШКА ЗБИРКА (582.28)

Поклон: Ибрахим Хацић поклонио је 420 примерака гљива са подручја Србије и Црне Горе.

Презето из Годишњег извештаја Природњачког музеја

ГЕНЕРАЛНИ ХЕРБАРИЈУМ БАЛКАНСКОГ ПОЛУОСТРВА (582.4497)

Cerastium subtetrandrum (Lange) Murb. нова врста цветнице за флору Србије

У пролеће 2006. године, током флористичких истраживања заслањених ливада и слатина у широј околини Апатина у Војводини, први пут је уочено присуство популације ретке терофитске врсте *Cerastium subtetrandrum* (Lange) Murb. на територији Србије и балканских земаља. У оквиру таксономски сложеног комплекса *C. pumilum* Curtis, врста је морфолошки најсличнија *C. glutinosum* Fr, али се на основу присуства неких поузданих диференцијалних карактера може закључити да ове врсте нису конспецијске. Поменути карактери су код *C. subtetrandrum*: четворомерни цветови и чауре са осам зубаца, сразмерно велике цвасти, скоро увек зељасте брактеје, краће чашице и прашници, као и усправне цветне дршке током плодоношења. Још увек не постоји консензус у вези са таксономским статусом *C. subtetrandrum* - дуго времена је био третиран као инфраспецијски таксон од *C. pumilum* или *C. diffusum* Pers. али се на основу новијих таксономских студија и кариолошких података, може прихватити став да је реч о засебној врсти, која се спорадично среће на песковитим и сланим местима у прибалтичким земљама и Панонској низији. Новооткривена

популација у Војводини констатована је на најјужнијем познатом локалитету у оквиру ареала врсте. На том станишту је карактеристична за отворене степске и слатинске заједнице [*Peucedano-Asteretum punctati* (Rapcs.) Soó и *Artemisio-Festucetum pseudovinae* (Magyar) Soó] на слано-алкалним пашњацима близу обода шуме, на фрагментима солоњца између дна сланих микродепресија и њихових ивица. Због постојања само једне популације, која је ограничена на површину мању од 500 m², као и због растућег негативног тренда антропогене деградације станишта, процењено је да је, према IUCN критеријумима, врста крајње угрожена (CR) на територији Србије.

Саопштење о новој врсти за флору Србије публиковано је 2009. године: Niketić, M., Perić, B., Škondrić, S. (2009): *Cerastium subtetrandrum* (Caryophyllaceae), a new species to the flora of Serbia. - Bulletin of the Natural History Museum 2: 83-94.

Марјан Никетић

Хербарски примерци: Србија, Војводина: Бачка, Апатин, слатине. UTM 34T CR45. leg. Р. Перић 03-Мај-2006, (sub *C. diffusum* subsp. *subtetrandrum*) 40755 BEO; BUNS; HIPNS; Апатин-Свилојево, слатине према шуми Курјачица, солоњец са партијама солончака на лесу. 45°39'41.01" N, 19°01'20.88" E. leg. Р. Перић 19-Апр-2009, 40756 BEO, HIPNS.

СТУДИЈСКА ЗБИРКА РИБА (597.2)

Поклон: Центар за мултидисциплинарна истраживања поклонио је 23 примерка (течни експонати) са локалитета Дунав, Неготин.

Преузето из Годишњег извештаја Природњачког музеја

ЗБИРКА ЕКСПОНАТА ГМИЗАВАЦА (598.12):

Поклон: У новембру 2009. године, директор београдског ЗОО-врта поклонио је Природњачком музеју кајмана, *Caiman latirostris* (кол.бр. 477).

Званичном примопредајом препарираног кајмана наочарца, поново је успостављена добра сарадња ове две институције, београдског ЗОО-врта и Природњачког музеја. У наредном периоду очекује се наставак сарадње и богаћење збирки Природњачког музеја угинулим и препарираним животињама из ЗОО-врта.

Таксидермијски препарат кајмана наочарца налази се на постаменту од природног дрвета. Дужина примерка износи 104 центиметра. Таксидермијски препарат је у одличном стању, изузимајући зубе.

Кајман наочарац је добио име по лучном набору који спаја очне дупље и личи на носни лук наочара. Ова врста достиже дужину од 3,5 метара, неке подврсте само 2 метра, тако да спада у породицу алигатора средње величине. Настањује мочваре и барска станишта Јужне Америке. Могу се наћи на надморским висинама и до 600 метара.

Ана Пауновић

Caiman latirostris (кол.бр. 477).

БИБЛИОТЕКА

Током 2009. године, активност Библиотеке била је интензивна и разноврсна. Раздвојени су фондови часописа и књига. Сређени су по растућим бројевима, што омогућава лако сналажење. Паралелно с тим, извршено је и комплетно сређивање библиотечке грађе.

Набавком ватроотпорних ормана, обезбеђено је прописно чување „А“ збирке Библиотеке музеја, и отворена могућност за нову сарадњу са Народном библиотеком Србије. Приликом надзора Библиотеке у нашем Музеју, колеге задужене за Фонд старе и ретке књиге у Народној библиотеци Србије, замолиле су Марину Мучалицу, шефа Библиотеке, да предложи, уз ваљано објашњење, нове наслове књига за „А“ категорију. У ватроотпорне ормане, поред „А“ збирке, смештен је и део фонда штампан до 1900. године, укључујући и ту годину. Тренутно се у орманима налази 388

књига, а потребно је набавити још два таква ормана за преосталу грађу.

Куповином металних ормана са фијокама, омогућено је прегледно и безбедно смештање геолошких и географских секција, које пре тога нису имале адекватан смештај.

Ватроотпорни орман за карте

Фонд Библиотеке 2009. године уобичајено је повећаван појединачним поклонима. Међу тим поклонима треба издвојити поклон стручне библиотеке покојног професора мр Зорана Мучалице, стручне књиге, часописе, речнике и то преко 400 примерака.

Традиционално добра сарадња с Народном библиотеком Србије на свим пољима, наставила се и током 2009. године. Госпођа Ивана Николић, Секција за размену, Одељење селективне набавке, проследила је и ове године вишак стручне и популарне литературе, чиме је наш фонд још једном увећан новијим издањима, корисним за рад свих служби Музеја. Поклон броји 568 књига, 234 часописа и 128 сликовница.

Марина Мучалица и Драгица Стојић

ИЗ АРХИВА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

ЗБИРКА КРУПНИХ КВАРТАРНИХ СИСАРА (551.79.559)

Кикиндски мамут (Кика)

Mammuthus trogontherii, инв. бр. Qv 71

Почетком септембра 1996. године, у глинокопу фабрике Тоза Марковић у Кикинди, приликом ископавања глине за потребе производње, откривени су делови скелета плеистоценског пробосцида. Природњачки музеј је одмах упутио екипу геолошког сектора на поменуто налазиште, Зорана Марковића, палеонтолога и Милоша Миливојевића, геолошког препаратора. И од тог тренутка започета су обимна ископавања фосилног материјала.

Брзину ископавања су диктирали временски услови и темпо експлоатације лежишта. Приликом вађења бутне кости, која је прва пронађена, морало се водити рачуна о испуцалости костију, настале услед захвата кашиком багера. Претходна заштита се морала урадити на лицу места што је успоравало ископавања. Након бутне кости и пршљенова, откривена је лобања са одлично очуваним горњим моларима. Прво су се појавили врхови кљова. Распоред кљова је указивао на усправан положај јединке, што је знатно олакшало даљи рад. Доња вилица је нађена у природном положају у односу на лобању, на основу чега је могуће закључити да је животиња угинула *in situ*. Интересантна је била појава велике количине замућене воде, карактеристичног мириса, која је истицала из форамен магнума на лобањи, а потицала је из мождане чауре и хоана. Изглед и мирис воде је указивао на чињеницу да нагло утапање животиње у муљ и недостатак ваздуха нису омогућили комплетну замену органске материје седиментом. На крају кичменог стуба налазила се карлица са неодвојеним сакралним пршљеновима, као још један доказ налаза *in situ*.

Кикиндски мамут, Народни музеј Кикинда

Ситније кости нису нађене у потпуном броју јер их је однела бујица или предатори. Најмистериознија појава је недостатак лопатица. Тешко је прихватљива хипотеза да их је однела вода или предатор, исувише су тешке, преко 200 килограма. Реалнија је претпоставка да је то учинио ондашњи човек, који је користио овакве и сличне делове скелета за покривање склоништа и израду оруђа (Lister *et* Bahn 1995).

Анализом скелетних остатака утврђено је да је очувано око 90 процената коштане масе. По броју и изгледу попречних ламела на кутњацима, утврђено је да је у питању врста *Mammuthus trogontherii* (степски слон). Висина животиње износила је око 4,7 метара, дужина око 7 метара, дужина кљова 3,5 метара. Индивидуална старост, одређена на основу броја година на попречном пресеку кљова, износила је око 65 година, колико износи и животни век савремених слонова.

Оригинални скелет налази се у Народном музеју у Кикинди.

Захваљујући пројекту „Кикиндски мамут“, који је подржала Европска агенција за реконструкцију, израђене су две реплике, једна се чува у Природњачком музеју у Београду, а друга у Народном музеју у Кикинди.

Зоран Марковић и Милош Миливојевић

ЗБИРКА ЕКСПОНАТА РИБА (597.3)

Мистрија

Polyodon spathula Linnaeus, 1758

инв. бр.160/06

Крајем 2006. године, Музеј је добио на поклон од Института за мултидисциплинарне студије примерак врсте рибе *Polyodon spathula*, дужине 112 центиметара и тежине 6,65 килограма. Поклоњени примерак је био први регистровани налаз ове врсте за ихтиофауну Србије. Препариран је и до сада више пута излаган.

Мистериозна мистрија

У мају и јуну 2006. године, рибари су у Дунаву, испод бране Ђердап II, уловили више примерака њима потпуно непознате врсте рибе. Чак и они бољи познаваоци нису знали о каквој је врсти реч. Један од преко 50 уловљених примерака предат је на детерминацију стручњацима Института за мултидисциплинарне студије. Утврђено је да се ради о северноамеричком веслоносу, латински назив врсте *Polyodon spathula*. Како код нас врста није имала народни назив, прозвана је мистрија због дугачког кљуна који је оног, ко му је и наденуо име, подсетила на зидарску алатку.

Мистрија, *Polyodon spathula*

инв. бр.160/06

Мистрију су пре 18 година почели да узгајају у рибањацима Румуније и претпоставља се да је у пролеће 2006. због великог водостаја риба некако доспела у Дунав, одакле је узводно стигла до бране где су је рибари из Прахова уловили. Како је тада уловљено преко 50 примерака приближно исте дужине и старости (дужине око 1 метра и старости око 5-6 година) претпоставило се да су оне пореклом из рибањака. Тог пролећа и лета 2006. године, мистрија је ловљена још и код Неготина, Михајловца, Брзе Паланке. Верује се да је стварни број примерака у Дунаву био знатно већи од педесет пријављених.

Природно станиште мистрије

Мистрија је природно распрострањена у Америци, у сливу реке Мисисипи, укључујући реке Мисури и Охајо и њихове притоке. Највише се креће у рекама које споро теку и обично се налази на дубинама већим од 1,5 метара. Нарасте до дужине од 2.2 м и достиже тежину од око 90 кг, а животни век јој је око 55 година. Полну зрелост женке достижу у деветој, а мужјаци у шестој години живота. Карактеристична је по израштају на горњој вилици који је у свом предњем делу прекривен електрорецепторима који јој омогућавају да нађе планктоне за исхрану. Одрасли примерци немају зубе. Цењена је због укусног меса и икре од које се прави кавијар.

У америчким рекама некада је била врло бројна, али почетком двадесетог века њена бројност је осетно почела да се смањује. Због тога је укључена у црвену листу угрожених врста (IUCN) и означена као рањива врста (VU), а такође се налази на листи Конвенције о међународној трговини угроженим врстама фауне и флоре (CITES).

Ова је врста због вештачког узгоја увезена у Европу и то најпре у бивши Совјетски Савез, 1972. године. Одатле је у периоду од 1992. године до 1994. године унешена у Румунију. Данас се гаји у Немачкој, Аустрији, Чешкој, Мађарској и Бугарској. Постоје сигурни подаци да у Русији већ живи у слободним водама, где се и размножава.

POLYODONTIDAE

Фамилија *Polyodontidae* има само два рода, мистрију или северноамеричког веслоноса *Polyodon spathula* и кинеског веслоноса, врсту *Psephurus gladius*. Кинески веслонос живи само у реци Јангце и њеним притокама и много је већи од свог америчког рођака. По подацима ихтиолога, највећа дужина уловљеног кинеског веслоноса износила је 3,5 метара а по непровереним подацима ловљени су и примерци од 6 метара. Бројност популације ове врсте је критична тако да се налази на црвеној листи угрожених животиња (IUCN), означена као критично угрожена (CR).

Мистрија је сродна нашим јесетарским врстама. Фамилија у коју спада *Polyodontidae* и фамилије наших јесетарских врста припадају истом реду *Acipenseriformes*. Као и јесетре, има хрскавичав скелет, тело је глатко и без крљушти, а на уснама има четири брчића.

Мистрија у предности

У нашим водама мистрија је нова врста тако да и даље не постоји забрана да се она лови. Питање је пре свега да ли ће се популације ове рибе одржати у нашим водама и да ли ће почети да се размножава. Ако се то деси, наше јесетарске врсте би могле бити угрожене јер се све, осим кечиге, налазе на већим степенима угрожености од мистрије. Полну зрелост мистрија достиже раније од домаћих јесетри и мрести се неколико пута током сезоне мреста што се не може рећи за врсте у српским водама које се мресте једном годишње, а моруна и ређе, сваке треће године. Због свега тога можда је и оправдана бојазан да ће нова врста у нашим водама бити у биолошкој предности у односу на домаће врсте.

Дубравка Мићковић

ПУБЛИКАЦИЈЕ У КОЈИМА СЕ НАВОДЕ ЗБИРКЕ КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ У ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ

Сваки научни или стручни рад у коме је основна тема нека од збирки музеја од великог је значаја и помоћи не само за кустосе, конзерваторе и препараторе који тренутно раде у музеју, већ и за све оне који ће наследити бригу о збиркама. Зато смо одлучили да покренемо рубрику у којој ћемо објављивати све радове у којима се помињу збирке Природњачког музеја.

Редакција Годишњака

Збирка крупних терцијарних сисара (551.78.559) и Збирка ситних терцијарних сисара (551.78.559.1)

Марковић, З., Павић, С. (2004): Миоценски сисари Брајковаца. Заштита природе 56/1: 11-22. Завод за заштиту природе.

Петролошка збирка (552.0)

Милић-Бабић, Т. (1998): „Бањички фонолит – значај и потреба очувања и заштите“, Заштита природе бр: 48-49 за 1995-97, стр. 347-350, Београд.

Милић-Бабић, Т. (2001): „Настанак петролошке збирке Природњачког музеја у Београду“, Зборник радова научног скупа „Природне и математичке науке у Срба 1850-1918“, САНУ, 181-185, Нови Сад.

Милић-Бабић, Т. (2004): „Петролошка збирка Природњачког музеја у Београду – некад и сад“, Зборник радова са међународног конгреса „Катастрофе и заштита од катастрофа у музејима“, 132-137. Сарајево.

Милић-Бабић, Т. (2004): „Најстарија колекција у Петролошкој збирци Природњачког музеја у Београду – Захова колекција, часопис „Заштита природе“, 56/1: 5-10, Београд.

Милић-Бабић, Т. (2004): „Петролошка збирка Природњачког музеја у Београду (настанак, смештај и проблеми очувања)“, Весник, 54: 151-161. Геозавод, Београд.

Милић-Бабић, Т. (2007): „Петролошка збирка Природњачког музеја (1901-1905)“, Зборник радова „Природне и математичке науке у Срба до 1918.“: 17-24, Нови Сад.

Збирка кенозојских инвертербрата (551.77. 592)

Јовановић, Г., Томић З., Митровић, Б. (1998): Баденски и квартарни седименти Жутог брда код Голупца (источна Србија). - Весник, Геологија, хидрогеологија и инжењерска геологија, А,Б, 81-91, Београд.

Јовановић, Г. (1998): Прилог познавању сармата у селу Лештани код Београда. Весник, Геологија, хидрогеологија и инжењерска геологија, А,Б, 48, 69-73, Београд.

Јовановић Г., Митровић, Б. (1998): Баденски корали из околине Голупца, Весник, Геологија, хидрогеологија и инжењерска геологија, А., 87-95., Београд.

Jovanović, G., Jovanović, J. (1992-1998): Contribution to the Knowledge on Meotian and Pontian of the Locality of Kusjak near Negotin (east Serbia). - Bulletin of Natural History Museum, A 47-50, 205-216, Beograd.

Jovanović, G., Jovanović, J. (1992-1998): Tertiary Scaphopods in Natural History Museum Belgrade. - Bulletin of Natural History Museum, A, 47-50, 199-204, Belgrade.

Јовановић, Г. (1998): Значај палеонтолошке збирке Природњачког музеја у Београду као покретног дела геонаслеђа. - Регионална геологија, стратиграфија и палеонтологија, 13. конгрес геолога Југославије, II, 265-273, Херцег Нови.

Savić, Lj. Ječmenica, Z., Žumberković, V., Krstić, N., Jovanović, G., Tančić, P. (2000): Badenian sediments of Vučjak hill (Ugljevik). - Proceedings of the International Symposium Geology and Metallogeny of the Dinarides and the Vardar Zone, 1, 236-241. 23-26, X. 2000, Banja Luka, Sarajevo.

Јовановић, Г. (2000) Значај терцијарне збирке Петра Павловића из Природњачког музеја у Београду.-Природне и математичке науке у Срба 1850-1918, 30-31, X. 2000, Нови Сад.

Jovanović, G. (2002): Paleoeological and Taphonomical Features of Badenian Fauna of Sladinci near Golubac . Ibid. 135-150, Beograd.

Jovanović, G. (2003): Upper Pontian Orešac and Udovice (Smederevo on the Danube), 109-110, Paleolimnology of the Serbian Neogene, Guide. Belgrade.

Krstić, N., Jovanović, G., Marković, Z. (2003): Gornja Trepča, 66, Ibid. Belgrade.

Krstić, N., Savić, Lj., Jovanović, G., Boldor, E. (2003): Lower Miocene Lakes of the Balkan Land, Acta Geologica Hungarica, Vol.46/3, 291-299..

Јовановић, Г. (2005). Фосили баденских спрудних кречњака Београда. Годишњак града Београда, 47/48, 11-20, Београд.

Крстић, Н. Савић, Љ. Јовановић, Г. Болдор, Е. (2005): Записници СГД за 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, Београд, 175-185.

Прусјазхњук, В. Х., Јовановић, Г., Крстић, Марковић. Б. Митровић, Б.(2007):Land Mollusks from Mazgosh (Eastern Serbia). Палеонтологични дослидждения в Украина : Историа, Сучаснии стан та перспективи. Зборник наукових дослидждения в Украин. Институт геологичних наук НАН України, 349-354. Киев, 2007.

Јовановић, Г., Пауновић, Г. (2008): Горњи понт Орешца код Смедерева. Смедервески зборник, 2, 167-177. Смедерево.

Збирка Петра Стевановића (56.0)

Јовановић, Г. (2002): О збиркама академика Петра Стевановића из Природњачког музеја у Београду. Радови Геоинститута, 37, 175-178, Београд.

Збирка мезозојских *INVERTEBRATA* (551.76.592)

Maran A., 1994: Katalog zbirke fosilnih *Echinoidea* Prirodnjačkog muzeja u Beogradu, Arhiv Prirodnjačkog muzeja, 1-40, 22 tab., Beograd

Maran A., 1996: *Echinoidea* iz urgonskih sedimenata istočne Srbije (magistarski rad), Arhiv Prirodnjačkog muzeja, Beograd

- Maran A., 1996: Paleoeколошка проучавања donjokrednih *Echinoidea* istočne Srbije - Godišnji izveštaj za 1996. godinu. Fond za geološka istraživanja RS, 1-16, Beograd
- Maran A., 1997: Urgonska ehinidska fauna Malog Izvora (istočna Srbija). Geol. an. Balk. Pol., 61/1: 255-267, Beograd
- Maran A., 1998: Lista urgonske makrofune centralnog dela istočne Srbije (centralni deo Karpatobalkanida Jugoslavije). 13 Kongres geologa Jugoslavije, 2: 325-334, Herceg-Novi
- Maran A., 1998: Uloga Prirodnjačkog muzeja u očuvanju i zaštiti geonasleđa Srbije. 13 Kongres geologa Jugoslavije, 2: 335-343, Herceg-Novi
- Maran, A., 1998: Urgonski ehinidi okoline Boljevca (istočna Srbija). Geol. an. Balk. Pol., 62: 193-213, Beograd.
- Maran A., 2000: Dokumentacija i kategorizacija paleontoloških zbirki kao objekata geonasleđa Srbije. *Zaštita prirode*, Zavod za zaštitu prirode Srbije, 52(1): 117-122, Beograd
- Maran A., 2004: Predlog za zaštitu lokaliteta donje krede u okolini Topole, *Zaštita prirode*, Zavod za zaštitu prirode Srbije, 55 (1-2): 37-44, Beograd
- Maran A., 2005: Kriterijumi za kategorizaciju i evaluaciju objekata geonasleđa Srbije-paleontološke zbirke i lokaliteti. *Arhiv Prirodnjačkog muzeja*, 1-15, Beograd

Збирка корова (63251)

Несторовић, М. (2008): Процена биодиверзитета коровске флоре урбаних средина. Докторска дисертација. Универзитет у Новом Саду. Пољопривредни факултет. Нови Сад, пп. 1-296.

Библиотека

Мучалица-Милановић, М. (1995): Примењена биологија почетком 19. века: литература у библиотеци Природњачког музеја, Зборник радова научног скупа „Природне и математичке науке у Срба у 18. и у првој половини 19. века“, Нови Сад, стр. 337-341.

Мучалица-Милановић, М. (1998): Исхрана и здравље у списима из друге половине XIX века: литература у библиотеци Природњачког музеја, Зборник радова научног скупа „Наука и техника у Србији друге половине XIX века 1854-1904“, Крагујевац, стр. 393-399.

Мучалица-Милановић, М. (2001): Аутори и школски биолошки уџбеници (1850-1918) у библиотеци Природњачког музеја, Зборник радова научног скупа „Природне и математичке науке у Срба 1850-1918“, Нови Сад, стр. 187-193.

Мучалица-Милановић, М. (2003): Библиотека Природњачког музеја, сто година после, CD, Београд.

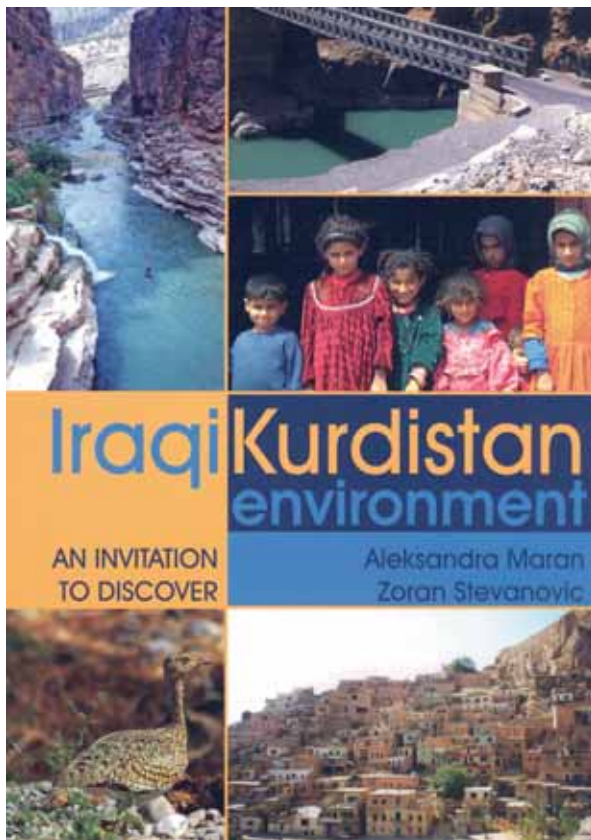
Мучалица М. (2005): Проучавање бањске и пијаће воде Србије 1845-1897 (литература у библиотеци Природњачког музеја), Тематски зборник, VI Међународна еко-конференција „Заштита животне средине градова и приградских насеља“, Нови Сад, стр. 63-67.

МУЗЕЈ У ПРИРОДИ

МОНОГРАФИЈА О КУРДИСТАНУ

Монографска студија под називом „Iraqi Kurdistan Environment – An Invitation to Discover“ (провизоран превод „Животна средина ирачког Курдистана - позив да је откријете“), аутора Александре Маран и Зорана Стевановића, настала је као резултат вишегодишњих истраживања и проучавања различитих компоненти животне средине, али и људи који живе на том простору, њихове културе, историје, религије и обичаја. Све оно што је до тада било познато о ирачком Курдистану, што су аутори видели, доживели и чули, описано је у књизи.

Ирачки Курдистан налази се на простору где се „сударају“ афричка и евроазијска континентална плоча, па је због тога тамо све врло „активно и вруће“. За геологе, ирачки Курдистан је као отворена књига. Због аридног климатског подручја и оскудне вегетације, геолошки феномени јасно су видљиви и приступачни за обилазак. За биологе, то је права ризница угрожених и ендемичних врста биљака и животиња. Археолози кажу да тамо где год да се зачепрка, увек се нешто интересно проналази.

Насловна страна књиге

У ирачком Курдистану скоро се све десило по први пут. Ту су се номадска племена „преобратила“ у староседелачка, посејане су прве пољопривредне културе, одгајени први виноградни, изграђени први канали за наводњавање, основани први градови. Ирачки Курдистан је колевка првих религија и древних цивилизација (Сумери, Вавилонци, Асирци, Халдејци). Тим простором прошли су и први каравани носећи свилу са далеког истока али и бројни освајачи. На крају, ту су концентрисана и најплића светска лежишта нафте али и бројна налазишта других минералних сировина због којих ће овај регион још дуго бити „центар дешавања“. Онима, којима је то занимљиво, упућујем позив да га упознају.

Публикација: Maran A., Stevanovic Z., 2009: Iraqi Kurdistan Environment: An Invitation to Discover. IK Consulting Engineers, Ltd, Compex Santafe studio, 210 pp, Belgrade

Александра Маран

**3RD INTERNATIONAL INTENSIVE COURSE ON GEOPARK,
„EARTH HERITAGE & NATURE CONSERVATION: GEOPARK'S MANAGEMENT & ACTION
PLANS ON SUSTAINABLE TOURISM“,
29. 09-03.10. 2009.
LESVOS ISLAND, GREECE**

Трећи интернационални интензивни курс о геопарковима под називом „Менаџмент и акциони планови геопаркова у својству одрживог туризма“ (3rd International Intensive Course on Geopark, „Earth Heritage & Nature Conservation: Geopark's Management & Action Plans on Sustainable Tourism“) одржан је у Геопарку окамењене шуме на острву Лезбос у Грчкој, од 29. септембра до 3. октобра 2009. године. Геопарк Лезбос, основан 2000. године, један је од четири првоформираних у мрежи европских геопаркова. Интензивни курс организовали су Природњачки музеј окамењене шуме Лезбос и Географски одсек Егејског универзитета, под покровитељством UNESCO Глобалне мреже геопаркова и Европске мреже геопаркова. Намењен је студентима докторских и постдипломских студија, чија су истраживања усмерена на заштиту геонаслеђа и оснивање геопаркова, али и менаџерима већ формираних европских и светских геопаркова. Петодневна обука обухватала је предавања еминентних стручњака из домена геоконзервације: др Н. Зуроса, директора Природњачког музеја окамењене шуме Лезбос, оснивача и директора истоименог Геопарка, др П. Меккивера, др М. Л. Фреја, др Џ. Поша, др К. Ескарда и др Х. Фасуласа. Обуку је похађало 28 полазника из разних делова света (Шпанија, Португал, Италија, Грчка, Србија, Мађарска,

Додела сертификата о учешћу Т. К. Ву (Хонг Конг)
Предавачи: М. Л. Фреј, Н. Зурос и П. Меккивер

Енглеска, Холандија, Турска, Иран, Чиле, Бразил и Хонг Конг). На овом курсу, Александра Маран је представила Србију као земљу разноврсних природних феномена кроз презентацију „Nature Diversity of Serbia - An Invitation to Discover“.

Острво Лезбос, једно од највећих грчких острва, налази се у крајњем северосисточном делу Егејског мора, близу Турске. Топла клима са обиљем сунчаних дана, плодно земљиште и довољна количина слатке воде допринели су да ово острво постане веома атрактивна туристичка дестинација. Највиши планински врх Лепетимнос уједно представља и купу угашеног вулкана. У миоцену (доњи миоцен, пре око 20 милиона година), као последица низа вулканских ерупција,

настала су окамењена стабла, данас заштитни знак Геопарка Лезбос. Али, ово острво није чувено само по вулканима. Оно представља једну од бројних сеизмички активних тачака Грчке, што значи да су снажни земљотреси овде веома чести. На Лезбосу су рођени легендарна песникиња Сапфо (Sappho), чувени филозоф Теофрат (Theophrastus), отац модерне екологије и ботанике и песник Јулисиз Елитис (Ulysses Elytis), добитник Нобелове награде за књижевност. Лезбос је познат као станиште бројних ароматичних и лековитих биљака, али и по производњи маслиновог уља, јер око 11 милиона стабала маслина расте на овом острву. Учесници курса имали су прилику да виде готово све важније природњачке и културно-историјске знаменитости Лезбоса: Геопарк окамењене шуме, палеонтолошки локалитет Сигри са окамењеним стаблима заштићеним *in situ*, бројне геолошке локалитете, Природњачки музеј окамењене шуме, Музеј маслинарства, Ерезус родно место Сапфо и Теофрата, сликовити градић Миливос са истоименом тврђавом, стари и нови Митилини, главни град Лезбоса као и центре агротуристичких активности, инкорпориране у рад геопарка (локалне винарије, продавнице са грчаријом ручне израде, радионице за израду надалеко чувених слаткиша и макарона и ресторане са специјалитетима традиционалне грчке кухиње).

Мапа Лезбос
Геопарка

Палеонтолошки
локалитет
Сигри са
окамењеним
стаблима из
миоцена (пре
око 20 мил. год.)

Конзервација
окамењених
стабала *in situ*

МАМУТ ИЗ ДРМНА

Приликом вађења шљунка багером за потребе насипања путева, радник „Аутотранспорта“ је на дубини од 27 метара наишао на остатке неке крупне животиње. Захваљујући чињеници да је у непосредној близини копа археолошко налазиште „Виминацијум“, посумњао је да су изнова у питању остаци из тог античког раздобља. О овоме је обавестио археологе „Виминацијума“ којима је одмах било јасно да је у питању много старији становник овог подручја.

Изглед терена на коме је пронађен мамут

У помоћ су позвали стручњаке из области палеонтологије. Иако су кости кашиком утоваривача биле оштећене, део кљове и дуге кости које су вириле из седимента, јасно су упућивале да је у питању остатак неког од фосилних сурлаша. Ископавање фосилног сурлаша (*Mammuthus* sp.) из седимента у копу рудника угља и Термоелектране „Дрмно“ започето је 1. јуна 2009. године. На самом ископавању, поред стручњака из Природњачког музеја Зорана Марковића и Милоша Миливојевића, учествовао је тим археолога „Виминацијума“, као и механизација копа, предвиђена за грубо одстрањивање седимента у окружењу налаза. Сонда у којој је вршено ископавање била је величине 10x4 m. Уклањајући слој по слој, дошло се до изузетног налаза целокупног посткранијалног скелета и дела лобање који није био оштећен утоваривачем.

Сви оштећени делови обележени су и засебно паковани не би ли у процесу реконструкције били враћени на своје место. Била је неопходна још једна превентивна мера заштите. Скелет се налазио на самом рубу одсека. Да би се спречило обрушавање седимента, вршило се импровизовано подграђивање дрвеним кострукцијама. Затим је механизацијом враћан песак и шљунак да би се формирао првобитни ниво платоа. Након одстрањивања седимента, који је прекривао кости, приступило се фином чишћењу.

За импрегнацију костију коришћен је 5% раствор PVB-а (Paraloyd) и ацетона. Када се кост довољно осуши, консолидује и импрегнира, наставља се са 10% раствором. Упоредо је вршено очвршћавање песка и fine глине на којима су кости лежале. Коришћен је 10% раствор PVA и воде наносен прскањем из боце под притиском.

Зоран Марковић и Милош Миливојевић провели су неколико месеци у откопавању и конзервирању огромних костију

Кости мамута

Лоши временски услови приликом ископавања диктирали су брз темпо рада. Радећи конзервацију овако крупне животиње *in situ*, на отвореном, палеонтолози су неретко морали и импровизовати. Превентивна заштита од атмосферичке поштеди постигнута је постављањем PVC тенде. Летњи пљускови, грмљавина и олујни ветрови, који су честа појава у копу, представљали су потенцијалну опасност за континуитет извођења радова. Погодност је била та што је дневна температура варијала између 25° и 35 °С, док ноћу није силазила испод 20 °С, тако да температурне осцилације нису негативно утицале на саму конзервацију. Ова чињеница је олакшавала процес импрегнације и време лепљења јер су при овим температурама хемијска средства оптимално активна.

Правовремено реаговање стручњака и брза изградња објекта, у коме се сада чува скелет, били су од непроцењивог значаја. У супротном би овај налаз било изузетно тешко сачувати у стању у којем је данас доступан стручњацима и њиховом изучавању.

Тачна одредба старости је комплексан посао који осим физичко-хемијске анализе делова скелета, обухвата и палеонтолошко истраживање пратеће флоре и фауне из слојева који окружују скелет мамута. У ту сврху вршена су испирања седимента. Издвојени су остаци мекушаца (пужеви и шкољке) и кичмењака (рибе, водоземци, птице и сисари). Након прегледа просејаног материјала, идентификовани су појединачни одонтолошки остаци ситних сисара: подземне волухарице, хрчка, пољског миша и текунице. Од горњеплеистоценских и данашњих представника, разликују се по нешто мањим димензијама. Ове животиње су биле становници степских предела током целог квартара на територији Србије. Упоредо са истраживањем плеистоценских седимената, узимане су и пробе из повлате угљених слојева. Резултати испирања и идентификације фосилних остатака послужили су за одређивање границе између терцијара и квартара. Откривени су остаци касномиоценских врста глодара и бубоједа. Тиме је извршена биостратиграфска диференцијација слојева. Такође, на основу услова седиментације, утврђено је да постоји тектонско-ерозиона граница између наноса делта-фронта и наноса у речном кориту у коме леже остаци мамута.

МЕЂУНАРОДНА ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ОДРЖИВОСТ КАРСНЕ СРЕДИНЕ - ДИНАРСКИ КАРСТ И ДРУГИ КАРСТНИ РЕГИОНИ“, 23-26. 09 2009, ПЛИТВИЧКА ЈЕЗЕРА

У периоду од 23. до 26. септембра 2009. године, на Плитвичким језерима одржана је Међународна интердисциплинарна научна конференција на тему „Одрживост карсне средине - динарски карст и други карсни региони“. У раду скупа учествовало је 130 врхунских светских научника и стручњака, који су презентovali резултате истраживања из домена различитих аспеката карста. У циљу промоције и афирмације националног природног блага овог дела Хрватске (Лика), за учеснике Конференције организоване су атрактивне стручне екскурзије: посете Националном парку „Плитвице“, Парку природе „Велебит“, Крбавском пољу и Башким Оштаријама, обилазак Церовачких пећина, акумулационе бране „Крушчица“, извора реке Гацке и Меморијалног центра „Никола Тесла“ у Смиљану.

Посета Парку природе „Велебит“, стаза „Терезијана“, названа у част аустроугарске краљице Марије Терезије (на слици Александра Маран са учесницима конференције)

Посета Меморијалном центру „Никола Тесла“, Смиљан

Национални парк „Плитвичка језера“, један од најлепших крашких феномена света, смештен је у Лици, између планина Мале Капеле и Пљешевце. Припада групи првопроглашених националних паркова у бившој Југославији (1949). Комплекс се састоји од 16 мањих и већих језера јасне модрозелене боје, која се каскадно преливају једно у друго. Због пространих шумовитих предела, диверзитета флоре и фауне а посебно због разноврсних карсних облика и процеса (језера, водопади, пећине, природни мостови), овај национални парк „уписан“ је 1979. године у UNESCO листу светске природне баштине. Легенда каже да су Плитвичка језера настала после периода великих суша. Некада давно, народ који је ту живео годинама се молио Богу да том поднебљу подари кишу, али киша никако није стизала... Након дужег временског периода, чудо се појавило у виду „црне краљице“ која је, уз велико невреме, на Земљу послала кишу. Киша је толико дуго падала да је количина воде почела да се прелива и и тако су настала бројна каскадна језера.

Александра Маран

Детаљ из Церовачке пећине

Детаљ са плитвичких језера

МУЗЕЈ НА ИЗЛОЖБИ

Рекордна посета публике у 2009. години

Дванаест изложби Природњачког музеја, у току 2009. године, посетило је око 264 000 посетилаца. Ова посећеност односи се на изложбе у Галерији музеја на Калемегдану око 52 000 посетилаца и вангалеријског простора у Београду око 40 000, међународне изложбе у Београду око 130 000 посетилаца и изложбе Природњачког музеја на гостовањима по Србији око 42 000 посетилаца.

На основу броја посетилаца можемо закључити да је ово била најуспешнија година Музеја у протекле три деценије.

Највеће интересовање изазвала је гостујућа изложба „Диносауруси Аргентине – џинови Патагоније“. По броју посетилаца (око 130 000) и медијској запажености, слободно можемо рећи да је за Природњачки музеј 2009. година остала запамћена као „година диносауруса“.

ИЗЛОЖБЕ У ГАЛЕРИЈИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

MENTE ET MALLEO

Аутори: Александра Маран и Драгана Вучићевић

14. 10. 2008 – 5. 02. 2009.

Геолошком изложбом *Mente et malleo*, аутори су желели да на врло популаран начин представе део покретног фонда геонаслеђа Србије и скрену пажњу јавности на геолошке објекте, те јединствене феномене природне баштине, које је потребно мудро користити да би се сачували и за будуће генерације. Из богате геолошке ризнице Природњачког музеја у Београду брижљиво су одабрани, за науку изузетно значајни а за публику атрактивни, минерали, фосили и узорци стена који сведоче о кључним догађајима у геолошкој историји и еволуцији живог света на територији Србије. Као пратеће манифестације изложбе, током 2009. године, организована су популарна предавања еминентних геолога др Ненада Бањца „Кроз историју геологије“ и др Александра Грубића „Шта се знало међу Србима о геологији 18. века“ као и путописни матине Петра Лекића „Музеј природњачке историје у Лондону“ који је приредио за ученике основних школа.

Промоцијом књиге „Вук“, аутора Мирослава Кусмука, затворена је ова изложба у Галерији музеја.

У току изложбе, Драгана Вучићевић је реализовала ликовно-едукативну радионицу Мис Амонит и господин Рудиста и радионицу Мали палеонтолог (Кад порастем, бићу природњак).

Каталог изложбе: *Mente et malleo* (аутори Александра Маран и Драгана Вучићевић)

Александра Маран

Предавање ученика Петра Лекића о Природњачком музеју у Лондону, Галерија музеја, јануар 2009.

Драгана Вучићевић са учесницима радионице

„СУЖИВОТ СА ВЕЛИКИМ ЗВЕРИМА – ИЗАЗОВ И МОГУЋНОСТ“

Аутор: Милан Пауновић

18. 02 – 7. 03. 2009.

Изложба је урађена у сарадњи са Друштвом за очување дивљих животиња „*Mustela*“ из Београда, а настала је под окриљем Иницијативе за велике звери Европе. У реализацији изложбе значајна је била и сарадња са Институтом за примењену екологију из Италије, као и истраживачки пројекти за очување и управљање карниворима у Швајцарској и Норвешки институт за истраживање природе. Ову изложбу је иницијално помогла Европска комисија, Одељење за животну средину. Иначе, то је део пројекта „Припремне радње за NATURA 2000. године, Кампања подизања пажње јавности на велике звери“.

Прва поставка у Галерији музеја је трајала 30 дана, а након тога уследила је турнеја по градовима Србије, у њихове завичајне музеје и друге институције.

Дечја радионица: „Ко се боји вука још“ (аутор: Драгана Вучићевић)

текст је преузет из Годишњег извештаја Природњачког музеја

„РИБЕ“

Аутор: Дубравка Мићковић

27. 03. 2009 – 15. 02. 2010. или 25. 01. 2010.

Изложени су експонати морских и слатководних риба из богате ризнице Природњачког музеја. Изложба броји 126 експоната препарираних риба пореклом из Дунава, Охрида, Неретве и Јадранског мора. Представљене су комерцијалне али и ретке врсте риба различите таксономске припадности, величина и облика.

Каталог изложбе: Рибе (аутор Дубравка Мићковић)

Дечја радионица „Цео дан на пецању“ (аутор: Драгана Вучићевић)

текст је преузет из Годишњег извештаја Природњачког музеја

ИЗЛОЖБЕ ИЗВАН ГАЛЕРИЈСКОГ ПРОСТОРА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ ЛЕДЕНОГ ДОБА

Аутори: Сања Павић, Биљана Митровић и Драгана Ђурић
Завичајни музеј Ћуприје „Norreum Margi“ Равно – Ћуприја
13. 12. 2008 – 20. 01. 2009. године

Поставка изложбе „Животињски свет леденог доба“ у Галерији музеја трајала је од 16.02–10.09.2007. Због великог интересовања публике, успостављен је контакт са кустосима других музеја и уз значајну подршку „Државне лутрије Србије“ из Београда, изложба је од септембра 2007. до јануара 2009. године гостовала у народним и завичајним музејима централне и јужне Србије. На изложби су представљени бројни експонати оригиналних скелета крупних и ситних сисара и бескичмењака, који су током последњег раздобља леденог доба живели на нашим просторима (степска пространства Балкана). Како би се употпунио доживљај о времену када су ове животиње живеле, изложба је обogaћена текстуалним садржајима и бројним постерима на којима су приказане реконструкције тадашњих предела.

Посебну атракцију представља реплика лобање мамута, урађена према оригиналу који се налази у Народном музеју у Кикинди. Током септембра 1996. године, у глинокопу фабрике „Тоза Марковић“ у Кикинди, пронађен је готово цео скелет женке степског мамута. Она је популарно названа „Кика“. Реплика је израђена захваљујући пројекту „Кикиндски мамут“, који је подржала Европска агенција за реконструкцију.

Изложбу у завичајном музеју Ћуприје „Norreum Margi“, 13. децембра 2009. године, у 18h, отворили су господин Тане Петровић, директор музеја „Norreum Margi“ и господин Славко Спасић, директор Природњачког музеја.

Сарадници на реализацији изложбе: Завичајни музеј Ћуприје „Norreum Margi“ Равно – Ћуприја / Даница Милошевић-Јовић, Природњачки музеј / Милош Миливојевић, Мирослав Јовановић и Александар Стојановић.

Каталог изложбе: „Животињски свет леденог доба“ (аутори: Сања Павић/Алабурић, Биљана Митровић и Драгана Ђурић)

Сања Алабурић и Биљана Митровић

Свет леденог доба у Завичајном музеју Ћуприје „Norreum Margi“

„MENTE ET MALLEO“

Аутор: Александра Маран

Замак културе, Врњачка Бања, 06. 07– 06. 09. 2009.

У пролеће 2009. године, у „Замку културе“ у Врњачкој Бањи, уговорено је гостовање изложбе *Mente et malleo*. За ову прилику изложбену поставку приредили су Александра Маран, аутор изложбе, Мирослав Јовановић, конзерватор и Ранко Пејовић, студент палеонтологије, волонтер у Природњачком музеју. Од експоната који су првобитно представљени у Галерији музеја у Београду, изабрани су најрепрезентативнији примерци. Изложбу је пратио двојезични каталог (српски/енглески) као и мултимедијска презентација о експонатима и локалитетима на којима су нађени представљени фосили.

Приређивачи изложбе: Јелена Димић, директор Замка културе, Славко Спасић, директор Природњачког музеја, Александра Маран, Мирослав Јовановић и Ранко Пејовић

У периоду од 6. јула до 7. септембра, колико је трајало гостовање, изложбу је видело око 4 500 посетилаца.

Овом гостујућом изложбом, Природњачки музеј у Београду и „Замак културе“ у Врњачкој Бањи придружили су се реализацији пројекта Уједињених нација „Међународна година планете Земље“.

Александра Маран

Замак културе, бивша летња резиденција породице генерала Белимарковића у Врњачкој Бањи

Детаљ са изложбе: палеофлора из Крмене

ДАРВИН И БРАЋА РАДОВАНОВИЋ

Аутори: Драгица Стојић и Марина Мучалица

Галерија општине Врачар у Београду 27. 11. 2009 – 24. 01. 2010.

Библиотека Природњачког музеја је током 2009. године, у сарадњи с Општином Врачар, реализовала пројекат изложбе „Дарвин и браћа Радовановић“. Велики јубилеј, 200 година од рођења Чарлса Дарвина и 150 година од првог издања његове чувене књиге „Порекло врста“, обележен је широм света. Библиотека Музеја поседује први превод Дарвиновог дела у Србији, под називом „Постанак фела помоћу природног одабирања“, аутора Милана М. Радовановића, из 1878. године. Иначе, Милан М. Радовановић је један од тројице браће Радовановић који су српску науку и преводилаштво веома задужили, али су временом пали у заборав. Улица Браће Радовановић налази се још од 1934. године на Врачару, и та околност је послужила као добар повод за организовање изложбе. Била је то прилика да се уз свесрдну подршку Општине Врачар, шира јавност подсети на значај и прегалаштво браће Радовановић. Подаци о њима ретки су и оскудни, те је припрема изложбе подразумевала велики рад на проналажењу, прикупљању и систематизацији постојеће грађе. То је подразумевало и комуникацију с многим институцијама: Народна библиотека Србије, Завичајно одељење Библиотеке града Београда, ЈКП „Ново гробље“, Народни музеј, Архив Србије...

Свечаност отварања приређена је 27. новембра 2009. године, у Галерији општине Врачар. Изложбу су отворили господин Бранимир Кузмановић, председник Општине, господин Славко Спасић, директор Природњачког музеја и госпођа Марина Мучалица, шеф Библиотеке и један од аутора изложбе. На 20 паноа великог формата и изузетног визуелног идентитета (идејно решење дизајнерке Снежане Рајковић), публици је на прегледан и атрактиван начин презентирана прича о Радовановићима и првом преводу Дарвина у Србији, као и писма која су браћа размењивала са многим угледним научницима (Дарвин, Хекел...). Такође је објашњен и историјски контекст, аспекти развоја школства, преглед значајних савременика и утемељивача развоја српске науке и њихово виђење Радовановића, периодика ондашњег времена и преводи Дарвинових дела који су касније, од 1948. године и објављивани. Поводом изложбе штампан је и промо материјал који је, у организацији Општине Врачар, подељен свим станарима улице Браће Радовановић, као и посетиоцима изложбе. Изложба је била постављена у Галерији општине до 24. јануара 2010. године и изазвала је велику пажњу како грађана, тако и учесника других манифестација организованих у Општини. Број посетилаца се процењује на 5 000.

Детаљи са отварања (На слици: Драгица Стојић, Бранимир Кузмановић, Славко Спасић и Марина Мучалица)

Госпођа Даница Ћирковић и Марина Мучалица

На дан 24. новембра, када се навршило 150 година од издања Дарвиновог дела „Порекло врста“, издат је и DVD, мултимедијална презентација о браћи Радовановић, као ауторски пројекат Марине Мучалице, под називом „Заборављена браћа Радовановић“. Садржај DVD презентације, уз приложени и штампани материјал, нуди комплетну информацију о животу и раду Михаила, Милана и Алексе Радовановића, као и могућност читања свих њихових дела и превода.

На основу информација објављиваних у медијима, за поставку изложбе чула је и госпођа Даница Ћирковић, једна од ретких живих потомака породице Радовановић. Са њом је успостављен контакт и обишла је изложбу. У њеном власништву налазе се и оригинални примерци неких књига са посветама браће Радовановић.

Одржавање изложбе и издавање DVD презентације оглашено је у многобројним штампаним медијима („Политика“, „Блиц“, „24 сата“ итд) и електронским (РТС, ТВ Студио Б, ТВ Коперникус итд), инфо-порталима, сајтовима, и радио емисијама (Радио Београд, Радио 202, СБС радио из Мелбурна итд).

Марина Мучалица и Драгица Стојић

Лобања мамута из леденог доба

Лобања бизона из леденог доба

„МУЗЕЈИ СУ ПОНОВО У МОДИ“

Аутори поставке: Зоран Марковић и Милош Миливојевић
 Гостовање на манифестацији „Зимске чаролије“, Београдски сајам
 11. 12. 2009 – 28. 12. 2009.

У оквиру вашара „Зимске чаролије“ на Београдском сајму, у периоду од 11. до 27. децембра 2009. постављена је изложба фосилних остатака животиња леденог доба с подручја Србије. Изложени су делови скелета џиновског јелена, степског бизона, рунастог мамута, тура, рунастог носорога, пећинског медведа, хрчка и реплика степског мамута.

Изложбу је обишло преко 40 000 посетилаца. У оквиру поставке били су изложени и дечји цртежи диносауруса. Део изложбе је била и видео презентација ископавања кикиндског мамута и мамута из Дрмна.

Зоран Марковић и Милош Миливојевић

„СУЖИВОТ СА ВЕЛИКИМ ЗВЕРИМА – ИЗАЗОВ И МОГУЋНОСТ“

Аутор: Милан Пауновић

У периоду од 19. 03. 2009. до 09. 08. 2009. изложба је гостовала у Сремској Митровици, Бајиној Башти, Књажевцу, Петровцу на Млави, Бољевцу, Жагубици и Ћуприји

„СКЕЛЕТИ УЖИВО“

Аутор: Милан Пауновић

Од 01. 12. 2008. до 12. 06. 2009. изложба је гостовала у Зрењанину, Вршцу и Новом Саду.

ИЗЛОЖБЕ КОЈЕ ЈЕ ПРИРЕДИО ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ У САРАДЊИ СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

ДИНОСАУРУСИ АРГЕНТИНЕ – ЦИНОВИ ПАТАГОНИЈЕ

Аутори: Jorge Calvo, Fabio Frachtenberg и Oskar Frachtenberg

Импулс хала (Континентал хотел, Београд)

18. 06. 2009 – 21. 03. 2010.

Изложба „Диносауруси Аргентине – цинови Патагоније“ својим свечаним отварањем у потпуности је испунила очекивања преко 2000 заинтересованих посетилаца. Могло би се рећи да је то била изложба која је обележила 2009. годину.

Из дана у дан, готово десет месеци, нестрпљиви посетиоци су са узбуђењем ишчекивали пролаз кроз црну завесу и ураћање у мултимедијални спектакл, својеврсно путовање кроз мезозоик – доба краљевства диносауруса. Пре него што би закорачили у тајанствени свет, рика диносауруса и мрак наговештавали су једночасовно узбуђење у свету опасних предатора.

Према речима професора Хорхе Калва, диносауруси Аргентине су до сада најстарији пронађени на планети Земљи. У Патагонији, одакле потичу ови скелети, готово да нема потребе да се трага за диносаурусима, јер они проналазе вас.

На овој изложби публика је имала прилику да се упозна са основама палеонтологије као науке, појмом фосила, начинима фосилизације и геолошким добрима са акцентом на период мезозоика, када су живели диносауруси. Едукативни филмови, звучне и видео симулације, интерактивни метод посматрања и учења су употпунили доживљај.

Аутори изложбе су документарним филмовима показали како се врше теренска истраживања у Патагонији, који су све начини ископавања, како се реконструишу скелети на основу пронађених делова и како се конзервирају кости диносауруса. Креатори поставке су изнели и теорију аргентинских палеонтолога о нестанку диносауруса.

Поред научног знања, веома битан фактор у послу припремања овакве изложбе, представља и уметнички таленат: реализовање свих нацрта, додавање делова који недостају, склапање, маскирање... Резултат оваквог приступа је неприметна разлика између копија и оригинала.

Будући да транспорт оригиналних костију изискује специјалне термичке услове и одређену влажност ваздуха, носи висок ризик од могућих оштећења и захтева изузетну цену осигурања, аутори изложбе су се определили за реплике оригинала.

Значај изложбе је вишеструк јер је на једном простору могла да се сагледа основа геологије, распоред мора и копна у доба диносауруса, еволуција гмизаваца, утицај диносауруса као битне карике на еволуцију кичмењака, али и у настанку птица и сисара.

Основна идеја изложбе је била да се прикажу различити призори из живота опасних предатора током њиховог постојања на Земљи, што је период од око 180 милиона година.

На изложби је представљено четрдесетак врста верних реплика, скелета и модела диносауруса: биљоједа и месоједа, великих и малих, лаких и тешких, рогатих и плочастих; фосилних јаја, гнезда младунаца; лобања; пршљенова и отисака стопала.

Изложба је била подељена на неколико сегмената: најстарији диносауруси тријаса и јуре, горњокредни тероподи – месоједи, прелазни облици који указују на еволуцију птица, горњокредни морски гмизавци и најкрупнији диносауруси у сцени борбе.

Посетиоци су били привилеговани да премијерно виде скелет *Megaraptor namunhuaiquii* месождера, дугог 9 метара са канцама дужине пола метра. Свакако међу најатрактивније експонате убрајамо и комплетан скелет крволочног предатора *Giganotosaurusa carolini* дугачаког 14 метара, необичног и рогатог *Carnotaurus sastrei* дугачког 8 метара као и огромног биљоједа *Rebbachisaurus tessonei* дугог готово нестварних 17 метара.

Током десетомесечног гостовања, изложбу је видело преко 140 000 посетилаца. Диносауруси су били тема новинарских чланака и бројних телевизијских прилога. Остали су забележени у фотографским апаратима, на мобилним телефонима, у видео записима камера, на деčјим цртежима, скицама аматера, поштанским маркама, карикатурама...

Изложба „Диносауруси Аргентине – џинови Патагоније“, подсетила нас је на јединствене трагове далеке прошлости и указала на важност разумевања комплексне историје наше планете.

Биљана Митровић

Иако је ово била гостујућа изложба, за њен велики успех, медијску пажњу и веома заинтересовану публику у највећој мери били су заслужни овдашњи „музеалци“, тј. значајан број људи запослених у Природњачком музеју у Београду. Без њих ова изложба сигурно не би доживела тако велики успех. Данима и месецима кустоси, конзерватори и препаратори дежурали су на изложби дружећи се и са људима и са диносаурусима. Свакога дана изнова су објашњавали десетинама и десетинама радозналих посетилаца како, када и где су живели диносауруси, како су настали и како су нестали. Највећи број посетилаца изложбе никада раније није био у прилици да види диносауруса у природној величини, нити да се нађе у непосредној близини ових огромних створења тако да је интересовање било несагледиво. Посетиоци, посебно деца, увек су имали спремна питања а кустоси су морали, како знају и умеју, спремно да одговоре. Будући да у Србији нема диносауруса нити оних који се озбиљно баве овом тематиком, на кустосима је била велика одговорност, морали су сами да се сналазе чепркајући по књигама и интернету не би ли успели да дају што тачније одговоре не свако постављено питање.

Велику помоћ Природњачком музеју у реализацији ове изложбе пружили су студенти-волонтери углавном са Биолошког, Археолошког и Геолошког факултета, који су заједно са кустосима дежурали на изложби, водили групе и трудили се да посетиоцима што боље дочарају давно изумрли свет џиновских диносауруса.

За најмлађе, али и све остале вечно радознале, била је припремљена велика просторија учионица-играоница где су деца могла да сазнају како диносауруси виде, корачају или како покрећу своје дуге вратове и репове. Такође су били у могућности да и сами експериментишу и осете каква би могла буде боја или текстура коже диносауруса.

Током трајања изложбе организована су многобројна такмичења, квизови и конкурси у којима су посетиоци породично учествовали, што на посредан начин указује да је тема „диносаурус“ подједнако атрактивна свим старосним групама.

Деса Ђорђевић-Милутиновић

Каталог: Диносауруси Аргентине – Џинови Патагоније (аутори: Jorge Calvo, Fabio Frachtenberg и Oskar Frachtenberg).

ДИНОСАУРУСИ СУ ЗА БЕОГРАДСКУ ПУБЛИКУ СВЕЧАНО „ОЖИВЕЛИ“ 18 ЈУНА 2009. СПЕКТАКУЛАРНОМ ОТВАРАЊУ ИЗЛОЖБЕ ПРИСУСТВОВАЛО ЈЕ ОКО 2000 ПОСЕТИЛАЦА

Прес конференција поводом изложбе. На слици Славко Спасић, директор Природњачког музеја и аутори изложбе: Фабио Фрахтенберг, Хорхе Калво, Оскар Фрахтенберг и господин Радман Шелмић шеф Raiffeisen bank

Carnotaurus sestrei окружен многобројним посетиоцима

Детаљ са отварања

Giganotosaurus под светлима која осликавају његову крволочну природу

ЗАХВАЉУЈУЋИ ОВОЈ ИЗЛОЖБИ, МНОГИ ПОСЕТИОЦИ СУ ПО ПРВИ ПУТ ИМАЛИ ПРИЛИКУ ДА САГЛЕДАЈУ СВУ ВЕЛИЧАНСТВЕНОСТ И НЕОБИЧНОСТ ОВИХ ИЗУМРЛИХ СТВОРЕЊА

Реконструкција главе
абелисауруса

Лобања
карнотауруса

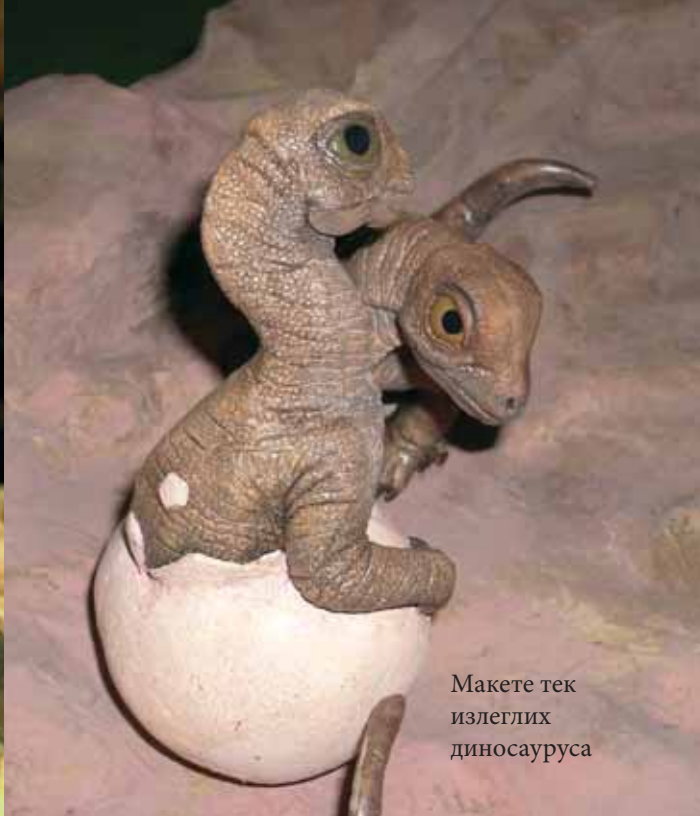

Реконструкција главе *карнотауруса*

Реконструкција
унутрашњости
јајета једног
раптора

Макете тек
излеглих
диносауруса

РАДИОНИЦЕ – ИГРАОНИЦЕ

КАКО СЕ ПОСТАВЉАЛА ИЗЛОЖБА

Аутори Хорхе, Фабио и Оскар уз великоу помоћ наших музеалаца Александра Стојановића и Мирослава Јовановића, после неколико дана успели су да огромне диносаурусе „подигну на ноге“.

Александар Стојановић и „сићушно“ стопало ребахисаурса

Сваки почетак је тежак. У тренуцима одмора: Мирослав Јовановић (десно), диносаурус (лево)

Хорхе Калво, професор
универзитета у
Неукену у Аргентини,
који је открио
већину изложених
диносауруса, са
великом посвећеношћу
је састављао кости
диносауруса и птица.

Гигантосаурус је био једна од
највећих атракција изложбе.

Изгледа да је у једном залагају
могао да прогута и Хорхеа и
Салета који стоје испод њега

Наградни конкурс најлепшег дино цртежа у сарадњи са дечјим часописом Светосавско звонце, поводом изложбе Диносауруса Аргентине

Поводом изложбе „Диносауруси Аргентине – динови Патагоније“ Природњачки музеј је организовао наградну игру „Нацртај свој дино цртеж“ у сарадњи са дечјим часописом Светосавско звонце, у издању Српске православне цркве. Овај конкурс је био намењен ђацима основних школа у Србији. Жири овог конкурса (Радмила Мишев, главни уредник часописа и Александра Савић, кустос музеја) одабрао је 54 најоригиналнија дечија рада на тему диносауруса, рађена различитим ликовним и графичким техникама.

Одабрани дечји радови били су изложени на изложби Диносауруси Аргентине у Импулс холу, као и на Новогодишњем сајму *Зимске чаролије* у децембру 2009. године. Сви учесници конкурса награђени су постером изложбе Диносауруси Аргентине.

Александра Савић

СРБИЈА У ВРЕМЕ ДИНОСАУРУСА

Аутор: Драгана Ђурић

Импулс хала (Континентал хотел, Београд)

18. 06. 2009 - 21. 03. 2010.

Истовремено са отварањем изложбе „Диносауруси Аргентине – динови Патагоније“, 18. јуна 2009. године, за публику је приређена и изложба „Србија у време диносауруса“. Људска опседнутост диносаурусима није заобишла ни знатижељнике у нашој земљи. Честа питања посетилаца на изложбама у Природњачком музеју, као што су „Да ли су у Србији пронађени диносауруси“ или „Зашто у Србији нема диносауруса“, испровоцирала су једну овакву поставку. Жеља аутора Драгане Ђурић била је да публици жељној сензације о диносаурусима понуди и причу о простору данашње Србије везану за време у којем су диносауруси владали. Доба у развоју Земље у којем су доминирали диносауруси у науци је означено као мезозоик а трајало је од пре 245 до пре 65 милиона година. Ово доба обележено је невероватном експлозијом развоја живог света, нарочито гмизаваца, међу којима доминирају диносауруси. Док су ови горостаси господарили копном,

Макете глобуса са некадашњим распоредом копна и мора често су привлачиле посетиоце Постер са изложбе

Анисија Поповић 8 година Платићево

Ива Марковић 10 година Зајечар

Јована Смиљанић 6 година Земун

данашњи простор Србије било је прекривен водом великог светског океана Тетиса. Богатство тадашње мезозојске морске фауне сачувано је до данас у виду фосилних наслага.

Природњачки музеј у Београду је више од једног века посвећен сакупљању и проучавању ових трагова геолошке прошлости. Ипак, у збиркама Музеја од те мезозојске фауне Србије чувају се готово искључиво фосилни остаци морских бескичмењака, представника подводног света какав данас не постоји. То су колоније корала (*Thamnastraea*), мекушци (*Daonella*, *Costatoria*, *Lima*, *Pseudomonotis*, *Posidonia*, *Naticella*), главоношци (*Ceratites*, *Trachiceras* и др), амонити

Радионица: Радионица „Дрво живота – дрво за маштање“, аутори: Гордана Јовановић, Драгана Ђурић, Миодраг Јовановић 29. 11. 2009.

(*Phylloceras*), криноиди – љиљани (*Pentacrinus*, *Dadocrinus*), белемнити (*Belemnites*), рудистне шкољке (*Vaccinites*, *Hipurites*) и многи други. Остаци других група животиња, нарочито копнених, у фосилном стању се ретко налазе у мезозојским седиментима Србије. Из овог разлога су на изложби изузетно атрактивни били трагова кичмењака (првих диносауруса) који по облику и димензијама припадају групи *Thecodontosaurus*, нађени на обронцима Старе планине у седиментима доњетријаске старости, као и фосилна морска ража (*Raya*) из кредних седимената Србије (Гребен).

Идеја ове изложбене поставке је била да кроз одабир карактеристичних и у исто време упечатљивих фосила мезозоика, посетиоца прошета кроз три периода ове ере: тријас, јуру и креду. Истовремено, уз витрине са фосилима одређеног периода, постављени су и рељефно урађени глобуси са претпостављеним распоредом копна и мора. Све ово је испраћено великим панелима, од којих је на једном представљен развој копна и мора од јединственог континента Пангее, на почетку тријаса, па све до научне претпоставке како би се кретање копнене масе за 250 милиона година вероватно поново завршило формирањем нове Пангее.

Драгана Ђурић

Радионица је замишљена као својеврстан начин за подстицање и развијање маште а ослобађање и примену стеченог знања из области природних наука. У радионици су поред деце учествовали и одрасли. Петочасовним учењем на моделу дрвета живота, кроз игру и разговор, око седамдесеторо учесника упознато је основне принципе развоја живота кроз геолошко време.

Каталог изложбе: Србија у време диносауруса (аутори Гордана Јовановић и Драгана Ђурић)

Гордана Јовановић

ЖИВИ ФОСИЛИ И ЕНДЕМИТИ ОХРИДСКОГ ЈЕЗЕРА

Аутори: Снежана Јовановић, Љиљана Анђус, Љиљана Протић и Милош Јовић
Галерија музеја науке и технике
01. 04 – 10. 05. 2009.

Ginaia munda sublitoralis

Гостујућа изложба „Живи фосили и ендемити Охридског језера“ постављена је у Галерији музеја науке и технике у Београду. Ова изложба резултат је успешне, вишегодишње сарадње Природњачког музеја из Београда и Природонаученог музеја из Скопља.

Изложене су ендемичне и реликтне врсте пужева које су дуго низ година истраживали многи малаколози. У Охридском језеру живи 76 врста и подврста пужева, од којих 76,3 одсто представља реликте и ендемите. Овако велики проценат ендемизма забележен је још само у Бајкалском језеру (78%) и у језеру Тангањика (72%).

На изложби је приказан део збирке македонског хидробиолога Славе Хаџишче, дугогодишњег истраживача Хидробиолошког завода у Охриду као и материјал који је сакупио српски малаколог, академик Павле Радоман, који је такође годинама истраживао пужеве Охридског језера. Легат академика Радомана чува се у Природњачком музеју у Београду.

На отварању изложбе су говорили: аутор мр Снежана Јовановић, министар за културу у Влади Републике Србије Небојша Брадић, директори Природњачког музеја у Београду Славко Спасић и Природонаученог музеја у Скопљу Љубенка Георгијевска, у присуству академика Александра Маринчића управника Галерије науке и технике САНУ, почасног амбасадора културе Републике Македоније Зафира Хаџиманова и многобројних званица.

Током трајања изложбе, посетиоци су били у прилици да виде 25 реликтних врста пужева, као и њихове макро-фотографије и цртеже будући да су ови пужеви милиметарских величина. Најчешћи пужеви Охридског језера су: *Ohridopyrgula macedonica*, *Ginaia munda munda* и *Chilopyrgula sturanyi*.

Поставку су реализовали: Александар Стојановић, Мирослав Јовановић, Љиљана Анђус и Љиљана Протић.

Изложбу је видело око 730 посетилаца.

Љиљана Анђус и Љиљана Протић

„НАУЧНО-ТЕХНИЧКА КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ“

Аутор: Татјана Милић-Бабић

Музеј науке и технике, Београд

07. 09 – 30. 11. 2009.

„Научно-техничка културна баштина Србије“ представљена је кроз учешће музеја и збирки Заједнице научно техничких музеја Србије (19 учесника) и формирана је као пратећа изложба CIMUSETA (International Committee for Museums & Collections of Science & Technology).

Један од учесника ове изложбе био је и Природњачки музеј са минералошко-петролошким експонатима (22 оригинална експоната).

Татјана Милић-Бабић

УЧЕШЋЕ НА ИЗЛОЖБАМА КОЈЕ НИЈЕ ПРИРЕДИО ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ

„Канон Милутина Миланковића“, Галерија САНУ, сарадник Маријан Никетић

”The 5 Congress of Balkan Geophysical Society“, сарадник Деса Ђорђевић Милутиновић

МУЗЕЈ НА ПАПИРУ

СТРУЧНА И НАУЧНА ЗВАЊА, ПРИЗНАЊА И НАГРАДЕ

Детаљ са свечаности уручивања награде
Александри Савић

Зоран Марковић: Стечено звање музејски саветник. Назив хабилитационог рада је: „Каталог Збирке одонтолошких остатака миоценских глодара (Rodentia) из налазишта Сибница 1 (Левач, Србија) Природњачког музеја у Београду“.

Милан Пауновић: Стечено звање музејски саветник. Назив хабилитационог рада је: „Изложба - Скелети уживо – оригинална концепција“.

Александра Савић: Добитник награде ПРИЗНАЊЕ из категорије најбољи академски рад „Др Драгутин Врачар“ за 2009. годину, Назив специјалистичког рада: „Односи с јавношћу у музејима“.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ СКУПОВИ

конференције, саветовања, конгреси, семинари,
радионице...

Тања Милић-Бабић је у својству делегата присуствовала скупу CIMUSET (International Committee for Museums & Collections of Science & Technology). Музеј науке и технике, 07-13.09.2009.

Александра Маран је присуствовала курсу о геопарковима и геоконзервацији: 3rd International intensive course on geopark, "Earth Heritage & Nature Conservation: Geopark's Management & Action Plans on Sustainable Tourism", 29.09.-03.10.2009, Lesvos Island, Greece, као и на конференцији о одрживости карсне средине: Међународна интердисциплинарна научна конференција „Одрживост карсне средине - динарски карст и други карстни региони“, 23-26.09.2009, Плитвичка језера. Занимљивости са ова два скупа можете прочитати у делу „Музеј у природи“.

Деса Ђорђевић-Милутиновић и Александра Маран су присуствовале скупу "Why museums and to whom?" ICOM Conference. Muzej istorije Jugoslavije, Belgrade. 14-15 december 2009.

РАД ЦЕНТАРА И СЕКЦИЈА

Центар за компаративну одонтологију фосилних кичмењака

У току 2009. године, Центар за компаративну одонтологију фосилних кичмењака обављао је делатност дефинисану Актом о оснивању. Сви примерци зуба, који су издвојени током обраде материјала донешеног са терена, фотографисани су и упоређени са материјалом из компаративне збирке Палеонтолошког одељења Геолошког института Утрехтског универзитета (Paleontological Department of Utrecht University's Institute of Earth Sciences). Мулажи примерака врста, које су први пут идентификоване на Балкану, послати су на упоредну анализу у поменути Институт. Све трошкове сносио је Геолошки институт Утрехтског универзитета и „Фондација Ханс де Браијн“ (Hans de Bruijn Foundation).

Зоран Марковић и Милош Миливојевић покренули су иницијативу за ревизију одонтолошких остатака плеистоценских сурлаша сакупљених на територији Балкана због поновне идентификације фосилних врста рода *Mammuthus* у југоисточној Европи.

Зоран Марковић и Милош Миливојевић

Секција за односе с јавношћу и маркетинг Музејског друштва Србије

Секција за односе с јавношћу и маркетинг Музејског друштва Србије постоји од 2004. године, а интензивно ради од 2008. године. Секција окупља запослене у музејима Србије који су задужени за промоцију, маркетинг и односе с јавношћу у музејима. Основни циљ Секције је унапређење струке, едукација запослених на пословима комуникације, информисање о савременим сазнањима из области PR-а у функцији промоције културе, али и афирмација овог релативно новог занимања у музејима.

Секција је 2009. године усвојила свој интерни лого, меморандум и скраћеницу – ПРИМА (као асоцијација на ПР и маркетинг).

Председница секције од 2007. године је Александра Савић (Природњачки музеј), а секретар мр Љубиша Васиљевић (Народни музеј, Крушевац). Секција окупља 42 члана.

Током 2009. године ПРИМА секција одржала је укупно пет састанака: у Ваљеву, Новом Саду, Новом Пазару, Галерији Природњачког музеја у Београду и Зрењанину.

Колеге Природњачког музеја дају значајан допринос раду ове секције, а посебно у областима промоције и презентације музејских програма у јавности.

Секција прима музејског друштва, НС, Музеј Војводине, април 2009

Александра Савић,

РАДОВИ И АПСТРАКТИ

Andjus Lj., Jović M., Trdan S. (2009): "First record of *Echinothrips americanus* in Serbia". Hellenic Plant Protection Journal, 2,2, 71-73.

Andjus Lj., Pajnik, L.P., Trdan S. (2009): "Thrips (Thysanoptera) on poplars". International Scientific Conference "Forestry in Achieving Millennium Goals" Proceedings, 443-446.

Trdan, S., Vidrih, M., **Andjus, Lj.**, Laznik, Ž. (2009): Activity of four entomopathogenic nematode species against different developmental stages of Colorado potato beetle, *Leptinotarsa decemlineata* (Coleoptera, Chrysomelidae). Helminthologia, 46(1): 14-20.

Хрнчић С., Радоњић С. и **Анђус Љ.** (2009): „Калифорнијски трипс *Frankliniella occidentalis* Pergande (Thripidae, Thysanoptera), први налаз у Црној Гори“. VI Конгрес о заштити биља са Симпозијумом о биолошком сузбијању инвазивних 23.-27. новембар, Златибор

Васић, О. (2009): Ин мемориам Никола Диклић (1925-2008). – Bulletin of Natural History Museum in Belgrade 2: 155-212

Djordjević-Milutinović, D. & Dulić, I. (2009): Leaf polymorphism of *Platanus neptuni* mf. *fraxinifolia* (Johnson

- & Gilmore) Kvaček & Manchester from Oligocene deposits at Janda (Mt. Fruška Gora, Serbia), Bulletin of the Natural History Museum, 2: 7-33, Belgrade
- Krstić N. & **Djordjević-Milutinović D.** (2009): Charophyta of some Serbian Neogene localities; 3rd International Workshop on Neogene from the Central and South-Eastern Europe, Abstracts: 69-70, Cluj-Napoca
- Krstić, N., Olujić, J., Đajić, S., **Đorđević-Milutinović, D.** & Tanasković, Lj. (2009): Fossils from the drill hole GS-1 near Gacko, SE Dinaric. Bulletin of the Natural History Museum, 2: 35-61, Belgrade
- Ivančević, B.** & Karadelev, M. (2009): Mycological Investigations and Conservation of Fungi on Galičica Mountain (Macedonia). The 5th Balkan Botanical Congress. Abstracts, p. 90. Biološki fakultet, Beograd.
- Јовановић, Г.**, Пауновић, Г. 2009: Горњи понт Орешца код Смедерева. Смедеревски зборник, 2 Смедерево, 165-177.
- Jovanović, M** (2009) *Amphibia and Reptilia of Štoj plain (Ulcinj, Montenegro)*. Bulletin of the Natural History Museum, 2009, 2: 137-152.
- Jović, M.** & Malidžan, S. 2009. List of dragonflies in the collection of the Natural History Museum of Montenegro (Insecta: Odonata). Acta entomologica serbica, 14(1): 121-124
- Jović, M.** 2009. Report on Macedonia 2008 project - Odonata. IDF-Report, 21: 1-23.
- Jović, M.** & Mihajlova, B., 2009. Catalogue of the Odonata collection in the Macedonian Museum of Natural History. Acta entomologica serbica, 14 (2): 133-146.
- Jović, M., Andjus, Lj.** & Santovac, S., 2009. New data on some rare and poorly known Odonata species in Serbia. Bulletin of the Natural History Museum, 2: 95-108.
- Riservato, E., Boudot, J.-P., Ferreira, S., **Jović, M.**, Kalkman, V., Schneider, W., Samraoui, B. & Cuttelod, A. 2009. The status and distribution of dragonflies of the Mediterranean basin. IUCN, Gland, Switzerland and Malaga, Spain, 33 pp.
- Boudot, J.-P., Kalkman, V.J., Azpilicueta Amorin, M., Bogdanović, T., Cordero Rovera, A., Degabriele, G., Dommanget, J.-L., Ferreira, S., Garrigos, B., **Jović, M.**, Kotarac, M., Lopau, W., Marinov, M., Mihoković, N., Riservato, E., Samraoui, B. & Schneider, W. 2009. Atlas of the Odonata of the Mediterranean and North Africa. Libellula, Supplement 9: 1-256.
- Maran A.**, 2009: Marine Cretaceous biodiversity of Serbia: case studies intended to improve geoconservation in Serbia. Participant papers, 3rd International intensive course on Geopark 2009, 91-92, Lesvos Island, Greece
- Maran A.**, Stevanović Z. 2009: Iraqi Kurdistan environment: An invitation to discover. IK Consulting Engineers, Ltd, Compex Santafe studio, 210 pp, Belgrade (Monografija)
- Maran A.**, Stevanović Z. 2009: Updated planning report, Environmental Impact Assessment Study - Bakerman and Khalikan dam Projects. ITSC Hydroengineering, Belgrade stranice
- Stevanović Z., Lurkiewicz A., **Maran A.** 2009: New insights into Karst and Caves of Northwestern Zagros (Northern Iraq). Novi pogledi na kras in jame v severozahodnem Zagrosu (Severni Irak), Acta Carsologica, 38(1): 83-96, Postojina
- Marković Z. (2009): The Miocene rodents of Serbia. Geophysical Research Abstracts, EGU General Assembly 2009, Vol.11, EGU2009-7963, Vienna
- Nestorović, M. (2009): Weed flora of the Pančevački rit. Contemporary agriculture. Vol. 58, No 1-2, 1-11. Novi Sad.
- Nestorović, M. (2009): Herbicidal efficacy in weed control in crops corn. Contemporary agriculture. Vol. 58, No 3-4, 87-93. Novi Sad.
- Niketić, M.**, Perić, B., Škondrić, S. (2009): *Cerastium subtetrandrum* (Caryophyllaceae), a new species to the flora of Serbia. - Bulletin of the Natural History Museum 2: 83-94.
- Niketić, M.**, Tomović, G., Siljak-Yakovlev, S. (2009): *Marrubium serbicum*, a new species from the central part of the Balkan Peninsula. - In: Stevanović, V. (ed.): 5th Balkan Botanical Congress. Book of Abstracts: 22-23. – Faculty of Biology, University of Belgrade, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade. [Abstract]
- Niketić, M.**, Petrović, S., Pavlović, M., Stevanović, V. (2009): Chemosystematic investigations on phenolic compounds of some *Cerastium* taxa (Caryophyllaceae) from the Balkan Peninsula. - In: Stevanović, V. (ed.): 5th Balkan Botanical Congress. Book of Abstracts: 29. – Faculty of Biology, University of Belgrade, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade. [Abstract]
- Tomović, G., **Niketić, M.**, Lakušić, D., Stevanović, V. (2009): Taxonomical, phytogeographical and ecological analysis of the Balkan endemic flora in Serbia. - In: Stevanović, V. (ed.): 5th Balkan Botanical Congress. Book of Abstracts: 35. – Faculty of Biology, University of Belgrade, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade. [Abstract]
- Tomović, G., Zlatković, B., **Niketić, M.**, Perić, R., Lazarević, P., Duraki, Š., Stanković, M., Lakušić, D., Anačkov, G., Knežević, J., Szabados, K., Krivošej, Z., Prodanović, D., Vukojičić, S., Stojanović, V., Lazarević, M., Stevanović, V. (2009): Threat status revision of some taxa from "The Red Data Book of Flora of Serbia 1". - Botanica Serbica 33(1): 33-43.

- Kramp, K., Huck, S., **Niketić, M.**, Tomović, G., Schmitt, T. (2009): Phylogeography of the obligatory woodland plant species *Polygonatum verticillatum*. - In: Stevanović, V. (ed.): 5th Balkan Botanical Congress. Book of Abstracts: 39. - Faculty of Biology, University of Belgrade, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade. [Abstract]
- Kramp, K., Huck, S., **Niketić, M.**, Tomović, G., Schmitt, T. (2008): Multiple glacial refugia and complex postglacial range shifts of the obligatory woodland plant *Polygonatum verticillatum* (Convallariaceae). - Plant Biology **11**(3): 392-404.
- Jovanović, S., Tomović, G., Lakušić, D., **Niketić, M.**, Pavlović, M., Boža, P. (2009): Genus *Leucojum* L. (Amaryllidaceae) - distribution and threatened status in Serbia. - Botanica Serbica **33**(1): 45-50.
- Zlatković, B., Tomović, G., Randelović, V., Vukojičić, S., **Niketić, M.** (2009): Distribution and conservation status of several new and neglected vascular plants in Serbia. - Phytologia Balcanica **15**(1): 95-105.
- Pavlović, M., Petrović, S., Couladis, M., Tzakou, O., Milenković, M., **Niketić, M.** (2009): Chemical composition and antimicrobial activity of volatile fraction of *Anthriscus nemorosa* (Bieb.) Sprengel (Umbelliferae). - In: Stevanović, V. (ed.): 5th Balkan Botanical Congress. Book of Abstracts: 147. - Faculty of Biology, University of Belgrade, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade. [Abstract]
- Petrović, S., Pavlović, M., Maksimović, Z., Milenković, M., Couladis, M., Tzakou, O. **Niketić, M.** (2009): Composition and Antimicrobial Activity of *Marrubium incanum* Desr. (Lamiaceae) Essential Oil. - Natural Product Communications **4**(3): 431-434.
- Tomić, A., Petrović, S., Pavlović, M., Trajkovski, B., Milenković, M., Vučićević, D., **Niketić, M.** (2009): Antimicrobial and antioxidant properties of methanol extracts of two *Athamanta turbith* subspecies. - Pharmaceutical Biology **47**(4): 314-319.
- Petrović, S., Pavlović, M., Tzakou, O., Couladis, M., Milenković, M., Vučićević, D., **Niketić, M.** (2009): Composition and Antimicrobial Activity of *Salvia amplexicaulis* Lam. - Journal of Essential Oil Research **21**(6): 563-566.
- Petrović, S., Pavlović, M., Popović, V., Couladis, M., Tzakou, O., Zographou, P., Milenković, M., Vučićević, D., **Niketić, M.** (2009): Composition and Antimicrobial Activity of Essential Oils From Flower and Leaf of *Laserpitium zernyi* Hayek. - Journal of Essential Oil Research **21**(5): 467-470.
- Popović, V., Petrović, S., Pavlović, M., Couladis, M., Tzakou, O., Duraki, Š., **Niketić, M.** (2009): Composition and antimicrobial activity of essential oil from the underground parts of *Laserpitium zernyi* Hayek (Apiaceae). - In: Stevanović, V. (ed.): 5th Balkan Botanical Congress. Book of Abstracts: 149. - Faculty of Biology, University of Belgrade, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade. [Abstract]
- Bjelić-Čabrilo, O., Popović, E., **Paunović, A.** (2009). Helminthofauna of Pelophylax kl. esculentus (Linne, 1758) from Petrovaradinski Rit Marsh (Serbia). HELMINTHOLOGIA, **46** (2): 107-111.
- Kryštufek, B., Tvrtković, N., **Paunović, M.**, Özkan, B. (2009). Size variation in the Northern white-breasted hedgehog *Erinaceus roumanicus*: latitudinal cline and the island rule. Mammalia, **73** (2009): 299-306, Walter de Gruyter GmbH und Co. KG, Berlin, New York.
- Protić, Lj. 2008. Contribution to the knowledge of the Isometopinae (Heteroptera, Miridae) of the Balkan Peninsula. In Advances in Heteroptera research, S. Grozeva & N. Simov (Eds). Festschrift in Honour of 80th Anniversary of Michail Josifov, pp. 303-307. Pensoft Publishers, Sofia-Moscow.
- Protić, Lj. 2009. *Amphiareus obscuriceps* (Poppus) (Heteroptera: Anthocoridae) in Serbia since 1989. Acta entomologica serbica, **14** (2): 237-239.
- Protić, Lj. 2009. Records of the family Saldidae (Heteroptera) in Serbia and in collections of the Natural History Museum in Belgrade. Bulletin of the Natural History Museum, **2**: 109-120
- Протић, Љ. 2009. Инвазивне врсте инсеката у Србији на примеру Heteroptera. - Симпозијум ентомолога Србије, Соко Бања, 23-27.09.2009: 18.
- Protić, Lj., Živić, I. 2007. New data on water bugs (Heteroptera) in Serbia. Acta Ent. Serb. Vol 12. No.2, 17-26.
- Jerinić Prodanović, **Protić, Lj.**, D. Mihajlović, Lj. 2009. Predators and parasitoids of rear Psyllid Cacopsylla (Hepatopsylla) bidens (Šulc, 1907) in Serbia. Zbornik rezimea II, VI kongres o zaštiti bilja sa simpozijumom o biološkom suzbijanju invazivnih organizama, Zlatibor -Srbija, 23-27. novembar 2009.
- Раковић, М.**, Шлибан, М., Новаковић, Б. & Меденица, И. (2008): Велика грмуша *Sylvia hortensis* - нова гнездарица Србије. Ciconia **17**: 55-59.
- Радаковић, М., Спремо, Н., **Раковић, М.**, Рајковић, Д, Ђапић, Д., Манасијевић, З. & Szymanski, M. (2008): Инвазија ружичастог чворка *Sturnus roseus* у Србији током маја 2008. Ciconia **17**: 106-107.
- Савић, А. 2009. Нови живот музеја: музеји на фејсбуку, Крушевачки зборник, **14**: 285-289. Народни музеј Крушевац.
- Савић, А. 2009. Музеји и јавност, неопходност комуникације, Музеји Србије - актуелно стање: 39-46. Завод за проучавање културног развика, Београд.
- Савић, А. 2009. Изложба Диносауруси Аргентине - динови Патагоније у Србији, Путеви културе, **13-14**: 200-201, Културни центар Крушевац.

ИЗДАЊА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Издавачка делатност Природњачког музеја има дугу традицију колику и сам Музеј у српској јавности. Прве штампане музејске публикације настале су 1903. године. Од самих својих почетака па све до данас, Музеј у својим публикацијама обавештава јавност о научним и музејским открићима, поставкама изложби, о значајним догађајима које организује. Наредни кратак приказ издања у 2009. години представља наставак издавачке музејске делатности.

Гласник Природњачког музеја, друго издање, 2009. година

Bulletin of the Natural History Museum, volume 2, 2009.

Корице другог броја Bulletin of the Natural History Museum.

Главни уредник Славко Спасић

Међународни редакциони одбор: Љиљана Анђус (ентомологија), Иван Дулић (палеоботаника), Александар Грубић (палеонтологија), Милош Калезић (рецентни кичмењаци), Миховил Логар (минералологија, петрологија), Александра Маран (палеонтологија, бескичмењаци), Зоран Марковић (палеонтологија, кичмењаци), Драган Миловановић (петрологија), Марјан Никетић (ботаника), Божа Пал (ботаника), Бригита Петров (рецентни бескичмењаци), Љиљана Протић (ентомологија), Владимир Стевановић (ботаника), Небојша Васић (седиментологија), Воислав Васић (орнитологија), Dan Grigorescu, Bucharest (Paleontology, Geoconservation), Gordan Karaman, Podgorica (Invertebrata), George Koufos, Thessaloniki (Paleontology, Mammals), Boris Kryštufek, Ljubljana (Vertebrata), Oleg Mandić, Vienna (Paleobiostratigraphy), Valentin Prysazhnjuk, Kiev (Paleontology, Invertebrata), Eckhard von Raab-Straube, Berlin (Botany), Zbignjew Szela, Krakow (Botany).

У другом броју Гласника објављено је укупно 9 научних радова, од тога три геолошка и шест биолошких. Сви радови су објављени на енглеском језику, а резимеи радова на српском. Радови из Гласника доступни су *on line* са веб-сајта Природњачког музеја www.nhmbео.rs

Годишњак Природњачког музеја за 2008. годину

Корице Годишњака Природњачког музеја за 2008. годину ...

Главни уредник Славко Спасић

Уредници: др Љиљана Протић, др Љиљана Анђус, др Марјан Никетић, мр Александра Маран

У Годишњаку за 2008. годину дат је сажет преглед активности које обављају запослени у Музеју: сређивање збирки и библиотеке, научна и стручн усавршавања, публикавање радова, учешћа на домаћим и међународним скуповима.

Први број Годишњака штампан је у априлу 2008. године и у њему је представљен рад запослених у 2007. години.

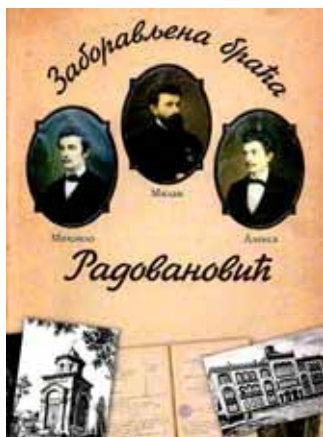

Приручник за ловце на диносаурусе

Аутори текста: Зоран Марковић, Деса Ђорђевић-Милутиновић

Аутори цртежа: Бора Милићевић и Ненад Барловац

У књизи је на популаран и једноставан начин, текстом и цртежима, представљено око 30 врста најпознатијих диносауруса. Описане су њихове навике, начин живота и занимљивости везане за сваку појединачну врсту. У уводном делу, читаоци могу да се упознају са основама необичне науке - палеонтологије, како настају фосили, зашто нема диносауруса у Србији и шта све треба знати о диносаурусима и ишчезлим праисторијским световима. Поред описа сваке врсте диносауруса, дати су и њихови латински називи тако да мали будући палеонтолози лако могу доћи до подробнијих података о диносаурусима и на интернету.

Заборављена браћа Радовановић

Аутор Марина Мучалица

ДВД са комплетним издавачким опусом браће Радовановић изашао је 24. новембра 2009. године, тачно 150 година од првог објављивања Дарвиновог капиталног дела „Постанак врста“. Није случајно изабран датум објаве ди-ви-ди издања јер су браћа Радовановић најзаслужнији што је ова драгоцену књига угледала светлост дана и на српском језику.

Ди-ви-ди садржи детаљан приказ живота и дела браће Радовановић, посебно је дат веома језгровит садржај свега што су истакнути научници објавили и превели у свом животу и на тај начин задужили српску науку. Ова монографија је допринос Природњачког музеја томе да се браћа Радовановић не забораве.

Диносауруси Аргентине-Џиновии Патагоније

Аутори: Fabio Frachtenberg, Jorge Calvo, Oscar Frachtenberg

Превод са шпанског: Драгана Вучићевић

Каталог изложбе Диносауруси Аргентине-џиновии Патагоније није само приказ изложбе и експоната диносауруса, већ и дело које нас веома детаљно упознаје са различитим врстама диносауруса, њиховом грађом, начином живота, исхраном и далеким праисторијским светом у коме су живели. Посебна вредност каталога јесте опис веома ретких врста диносауруса који су живели само у Патагонији и које је тешко наћи у другим књигама исте тематике. То се пре свега односи накрволочног месождера гиганотосауруса, необичног „рогато“ диносауруса карнотауруса, џиновског биљоједа ребахисауруса или птицоликог буитрераптора. У каталогу се такође описује еволуција диносауруса, од времена када су настали до велике космичке катастрофе када су и нестали, пре 65 милиона година. Такође, можете понешто ново прочитати и о њиховој скелетној грађи, крвотоку, величини ембриона нађених у окамењеним јајима као и о начину живота тадашњих морских гмизаваца или еволуцији првих птица.

Србија у време диносауруса

Аутори: Гордана Јовановић и Драгана Ђурић

Каталогом је на популаран начин приказан живи свет Србије из мезозоику (доба диносауруса), времена када су Планетом владали гмизавци-диносауруси. Описан је развој живота кроз време (тријас-јура-креда), изумирање једних и настанак других организама као и услови живота који су тада постојали. Из тог времена, на теренима Србије су нађени фосили: амонита, морских јежева, криноида, белемнита, брахопода, корала, ража, пужева и шкољки, што је од изузетног значаја за проучавање мезозоику не само наше земље. Значајно место у каталогу заузимају описи примерака стена тријаске старости (преко 200 милиона година) са Старе планине. На њима су сачувани трагови прстију примитивних копнених кичмењака. На основу првих истраживања, закључено је да ови трагови највероватније потичу од малих диносауруса из групе *Thecodontosaurus*.

Рибе

Аутор Дубравка Мићковић

Каталог детаљније објашњава поставку изложбе „Рибе“, посетиоцима пружа информације о слатководним и морским врстама риба пореклом из река Србије, али и река Неретве и Бојане, Охридског језера и Јадранског мора. На популаран и стручан начин, у каталогу су представљене ретке врсте риба различите таксономске припадности, али и врло честе комерцијалне врсте.

Сајт Природњачког музеја

Током 2009. године редизајниран је постојећи веб-сајт. Увођењу новог, модернијег дизајна детаљније садржине допринели су сви кустоси својим прилозима. Крајем године, тачније 3. 11. 2009. за уређивачки одбор сајта именовани су Биљана Митровић, Милош Јовић и Драгица Стојић. Тако је Музеј, поред публике која посећује изложбе и програме у Галерији на Калемегдану, добио и велики број „виртуелних“ посетилаца, који на овај начин могу да се информишу о програмима и изложбама.

Информације на музејском веб-сајту свакодневно се ажурирају, а доступне су на српском и енглеском језику.

Адреса веб-сајта је www.nhmbeo.rs.

МУЗЕЈ У ЈАВНОСТИ

Clavicornia pyxidata

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ У НОЋИ МУЗЕЈА

Програм: Нај, нај, нај...гљива!

Природњачки музеј је и ове године традиционално учествовао у програму Ноћ музеја 16. маја 2009. године, у периоду од 18:00–02:00.

Бројни посетиоци ове манифестације могли су да погледају изложбу „Рибе“, на којој су представљени разноврсност и богатство збирке риба Природњачког музеја, из слатких вода Дунава и сланих вода јужног дела Јадранског мора.

Поред редовне поставке, посетиоцима у Ноћи музеја били су представљени и становници Трећег царства – гљиве. Модели гљива, фотографије и видео пројекције упознали су госте Музеја са најзанимљивијим представницима ове помало тајновите групе живих бића.

Највеће живо биће на планети Земљи је гљива, најотровнија, најбизарнија, најређа, најлепша, најстарија, најсексипилнија, најљућа, најгорча, најмања...

Гљиве које лете, гљиве које пливају, гљиве које ходају и још много тога интересантног и непознатог пробудило је радозналост ноћних посетилаца.

Ова занимљива поставка за Ноћ музеја реализована је у сарадњи са Миколошким друштвом Србије. Миколошко друштво Србије је невладина организација која већ 12 година окупља научнике и стручњаке – микологе, али и узгајиваче и заљубљенике у гљиве – аматере. Делатност овог друштва је указивање на правилан однос према гљивама и природи, проучавање гљива као природног извора хране, као и упознавање са правилним начином сакупљања и гајења гљива ради њихове заштите.

Александра Савић

У Ноћи музеја посетилаца има све до раних јутарњих часова

ДАНИ ЕВРОПСКЕ БАШТИНЕ 2009. У ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ „ВРЕЛЕ НОЋИ ЛАТИНСКЕ АМЕРИКЕ“

У оквиру међународне манифестације *Дани европске баштине*, Природњачки музеј је у периоду од 16. до 23. септембра 2009. године организовао манифестацију „Вреле ноћи Латинске Америке“ у Импулс хали на Новом Београду, поред Континентал хотела. Програм се одржавао у тематском оквиру изложбе „Диносауруси Аргентине – џинови Патагоније“.

Музеј је овим програмом желео да представи културу народа Латинске Америке путем популарних предавања, традиционалних латиноамеричких игара, путописа, квизова, школе шпанског језика за децу и др. Програм је био намењен и одраслима, и младима, и деци.

У укусно уређеном простору галерије Импулс хале, где се са првог спрата пружао панорамски поглед на изложбу диносауруса и најатрактивније експонате (скелети три диносауруса од 14 метара и 17 метара), учесници су били у могућности да прате сликовита и интерактивна предавања уз видео презентације и музичке нумере, али и да науче плесне кораке популарних латиноамеричких игара: салсе, танга, капуере и ча ча ча.

У среду, 16. септембра 2009. Дани баштине у Природњачком музеју отпочели су програмом **Септембарски флерт у ритму салсе и капуере**. Учесници: Нво „Млади грашак“, плесни студио „Каса Латина“, „Беосалса.ком“ и „Капуера Ангола центар“ представили су пројекат „Културе ритмова“, Трећи међународни салса конрес у Београду и традиционални латиноамерички плес капуеру.

Такође, публика је ово вече имала прилику да научи основне кораке и заплеше у ритму салсе.

Ангола центар представља традиционални плес - капуера

За многе салса није само игра већ начин живота

Амбасадорка Мексика Мерцедес Руиз Запапа и Славко Спасић директор Природњачког музеја

У четвртак, 17. септембра 2009, Друштво хиспаниста представило је часопис о култури Латинске Америке *Рефлехо: Добродошли на лет Рефлехо - путовање у Латинску Америку*. Часопис је представљен на необичан начин: путовање авионом са новинарском посадом, разговори са стјуардесом и пилотом о земљама у које се „путује“: Мексико, Куби, Перуу, Уругвају и Аргентини. Публика је ове вечери могла да сазна о Хуихол Индијанцима, Кубанској револуцији, да ужива у стиховима једног од највећих латиноамеричких песника Мариа Бенедетија, као и у музици и пејзажима Латинске Америке.

Детаљ са вечери рефлеха

У петак, 18. септембар 2009, приређен је специјални час плеса: **Заиграјте у ритму Латинске Америке**. Плесна школа Врачар организовала је бесплатан час танга за парове који су били у могућности да направе своје прве плесне кораке у ритму овог узбудљивог плеса.

У суботу, 19. септембра 2009, организован је **Матине у ритму Латинске Америке**. Плесна школа Врачар организовала је час латиноамеричких плесова (аргентински танго, самба, румба, ча ча ча) за средњошколце. Полазници овог часа били су ученици Пете београдске гимназије.

Младе професорке шпанског језика, методолошке секције Друштва хиспаниста, приредиле су **Креативну радионицу шпанског језика за децу (La escuela)** у недељу, 20. септембра 2009.

Деца су имала прилику да уз игру, песму, цртање и дружење упознају и науче свакодневне речи, поздраве, боје и животиње на шпанском језику. Такође, након радионице деца су обишла изложбу диносауруса.

У уторак, 22. септембра 2009. Друштво хиспаниста приредило је **Вече Кубе**. Ово вече је било замишљено као интерактивно, кроз дијалог са публиком и квиз знања о знаменитостима Кубе: географији, историји, политици, Че Гевари, књижевности, уметности, музици, филму. Програм је праћен аудио-визуелним материјалом и извођењем кубанске музике уживо.

У среду, 23. септембра 2009. године, програм Дана баштине завршен је сликовитим предавањем Силвије Монро Стојаковић, Аргентинке са Чубуре која у Београду живи 40 година. Путописом **Моја Аргентина**, госпођа Монро Стојаковић представила нам је на својствен начин своју родну земљу Аргентину, Патагонију, Буенос Ајрес, Огњену Земљу, сличности и разлике култура, нарави, традиције и музике Аргентине и Србије, листајући породични албум.

Програм **Вреле ноћи Латинске Америке** наишао је на велико интересовање најшире публике (деце и одраслих), као и медија. Међу посетиоцима биле су и званице дипломатског кора у Србији (амбасадорка Мексика и аташе за културу Мексика), као и уважене званице из области културе и уметности. Сви програми били су бесплатни. Посетиоци су имали обезбеђено освежење, а најмлађи слаткише. Програм се одвијао радним данима од 19:00 – 21:00 час и викендом од 11:00-13:00 (деца и млади). Програм је пратило око 600 посетилаца. Аутор и координатор програма била је Александра Савић.

Мисао која се плеше - танго

„La escuela“ или „Школица“ за многе малишане била је први додир са шпанским језиком

Александра Савић

ТРИНАЕСТА ЕВРОПСКА НОЋ СЛЕПИХ МИШЕВА

Природњачки музеј и Друштво за очување дивљих животиња *Mustela* организовали су Тринаесту европску ноћ слепих мишева (*EHSM*) 26. септембра 2009. у 19 часова на Великом равелину код Галерије Природњачког музеја на Калемегдану. *EHSM* се овом приликом по осми пут обележила у Србији.

Плакат за најаву „Ноћ слепих мишева“

Иницијатива *EHSM* настала је у оквиру Споразума о очувању слепих мишева Европе (1991), који је део међународне Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња (познатије као Бонска конвенција, која је у Србији ступила на снагу 1. марта 2008. године).

Циљ *EHSM*-а је популаризација ових летећих сисара, њиховог специфичног начина живота, али и уношење светла у веровања о натприродним особинама, често приписиваним овим животињама.

Стручњаци *Mustele* Милан Пауновић и Бранко Карапанца представили су кроз занимљиве мултимедијалне презентације биномију, екологију, физиологију слепих мишева, њихов однос са људима, као и мере заштите и очувања ових летећих сисара у Србији и Европи.

Посебна занимљивост Ноћи слепих мишева је приказивање живих примерака слепих мишева и њихово пуштање на слободу.

Ова традиционална манифестација музеја изазива велику пажњу публике, посебно деце и веома је посећена.

Александра Савић

Те ноћи слепи мишеви били су главна тема у Природњачким музејима широм Европе.
(На слици: Милан Пауновић и Бранко Карапанца)

Осликана нојева јаја била су несвакидашња ускршња атракција

УСКРШЊА ИЗЛОЖБА ОСЛИКАНИХ НОЈЕВИХ ЈАЈА

Изложба је реализована 11. и 12. априла 2009. године у Галерији природњачког музеја, у сарадњи са ученицима Школе за дизајн, који су осликали јаја различитим ликовним техникама. Маштовито осликана нојева јаја привукла су велику пажњу посетилаца.

Изложба је била хуманитарног карактера и сав приход од продаје ускршњих јаја упућен је Дечјем одељењу Института за хематологију КБЦ Србије. Организатор ове лепе и необичне изложбе била је Мила Карас.

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ

НА САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ 2009. ГОДИНЕ

Године 2009, Природњачки музеј је учествовао на Сајму књига у периоду од 27. октобра – 1. новембра 2009. године, на сопственом штанду у Хали 1А Београдског сајма.

Овом приликом Музеј је посетиоцима представио своја најновија издања, текуће изложбе путем постера, банера и тролиста, богате програме, као и бројне сувенире (шоље са логом музеја, мајице, качкете, блокове и бројне популарне ситнице), које су се продавале на штанду.

Интересовање за дечју књигу о диносаурусима било је велико.

На Сајму је 29. октобра 2009. године, у 12 часова, одржана и промоција књиге **„Приручник за ловце на диносаурусе“**. Текст за ову необичну дечју књигу написали су кустоси Природњачког музеја Зоран Марковић и Деса Ђорђевић Милутиновић а илустровали Бора Милићевић и Ненад Барловац.

Ова књига, као посебно издање Природњачког музеја, уводи нас на занимљив и духовит начин у чаробни свет палеонтологије, мезозоику и диносауруса и открива многе тајне опстанка ових џинова. Приручник на духовит начин описује најпознатије диносаурусе и даје упутства како и да ли можемо „уловити“ диносауруса на нашим просторима.

Александра Савић

НА САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ

Детаљ са промоције: Славко Спасић и Деса Ђорђевић-Милутиновић

Зоран Марковић, Деса Ђорђевић-Милутиновић и Бора Милићевић са „уловљеним“ примерком књиге.

Изглед штанда
(На слици Милица Денић)

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ НА 31. МЕЂУНАРОДНОМ САЈМУ ТУРИЗМА НА БЕОГРАДСКОМ САЈМУ

Природњачки музеј је у периоду од 26. фебруара до 1. марта 2009. године био учесник на 31. Међународном сајму туризма на Београдском сајму, као гост Туристичке организације Србије и Туристичке организације Београда.

На овом Сајму туризма представиле су се националне, регионалне и градске туристичке организације, агенције, поједини сектори министарстава, асоцијације, туроператори, туристичке атракције и манифестације, представници хотела и многи други у циљу промовисања својих програма.

Музеј је овом приликом најављивао и промовисао велику гостујућу изложбу *Диносауруси Аргентине – цинови Патагоније*, чије се отварање припремало за крај јуна 2009. године. Путем постера изложбе диносауруса, флајера о основним информацијама о изложби, као и ППТ презентације на видео биму, Музеј је информисао велики број посетилаца сајма о овој атрактивној изложби.

Директор музеја Славко Спасић, као и запослени у Сектору за едукацију и односе с јавношћу: Александра Савић, Драгана Вучићевић и Миодраг Јовановић, говорили су о изложби посетиоцима сајма и бројним заинтересованим медијима.

Александра Савић

Природњачки музеј на сајму туризма

ЈУГОМАРКА

У оквиру традиционалног издања под називом „Музејски експонати“, а поводом изложбе „Диносауруси Аргентине динови Патагоније“ Пошта Србије емитовала је пригодну серију од две поштанске марке.

КРЕАТИВНЕ РАДИОНИЦЕ, КВИЗОВИ И НАГРАДНЕ ИГРЕ ТОКОМ 2009. ГОДИНЕ

КАД ПОРАСТЕМ БИЋУ ПРИРОДЊАК / МАЛИ ПАЛЕОНТОЛОГ

Радионица је организована у току изложбе *Mente et malleo*. Учесници радионице имали су прилику да науче основне термине из палеонтологије (старост, фосили, стене, геолошке епохе, периоди др).

Деца су током трајања радионице имала прилику да „иду на терен и истражују фосиле“, као и да их ископавају (део рога степског бизона, амонит, део зуба мамута, шкољке и др) из кутије пуне песка, а затим да опишу нађени предмет и убележе у „теренску“ свеску. Такође, деца су могла да направе и мини изложбу од одабраних врста диносауруса у виду пластичних играчка, учећи њихова имена и делове тела.

Радионица је била намењена деци узраста 5-12 година. Аутор радионице Драгана Вучићевић.

Радионица је реализована током јануара и фебруара 2009. године, за време изложбе *Mente et malleo*, у циљу да се деца упознају са терминима из геологије.

Радионица је намењена деци која показују уметничке склоности и воле да вајају у пластелину, правећи „моделе“ и „реплике“ понуђених експоната.

Радионица „Мали палеонтолог“
Мис Амонит и господин Рудиста

Назив радионице потиче од давно изумрлих шкољки необичног облика - рудиста, као и по изумрлим главоношцима - амонитима, нађеним у великом броју у источној Србији. Аутор радионице Драгана Вучићевић.

ЦЕО ДАН НА ПЕЦАЊУ

Реализована је током изложбе *Рибе*. Циљ ове радионице био је да деца на забаван начин упознају врсте риба које живе у слатким и сланим водама на нашим просторима. „Пецањем“ у посуди са водом, мали рибари су морали да препознају уловљену врсту рибе или воденог сисара (модел пластичне играчке: делфин, ајкула, сабљарка и др) и да кажу нешто о њој. Аутор радионице Драгана Вучићевић.

КО СЕ БОЈИ ВУКА ЈОШ

Ова радионица прати изложбу *Суживот са дивљим зверима* и организована је са идејом да се знања о великим дивљим зверима Европе и наших простора приближе деци. Учесницима су подељене улоге „трагача“ и „звери“. На основу постављених питања и одговора погађали су о којој се животињи ради. Ова радионица је изазвала велико узбуђење међу учесницима јер су се деца веома сликовито уносила у понуђену улогу звери, коју су имитирала. Аутор радионице Драгана Вучићевић.

ОНОМАТОПЕЈА

У оквиру изложбе *Суживот са великим зверима* организована је радионица Ономатопеја, где су учесници имали прилику да на основу оглашавања животиња погађају о којим је животињама реч.

У радионици је учествовало укупно 223 деце и одраслих, а од тог броја 89 особа са инвалидитетом. Аутор радионице Соња Срејић.

Радионица „Ономатопеја“ (на слици Соња Срејић са учесницима радионице)

ЗВЕР ЗАРОБЉЕНА У КАМЕНУ

Радионица је одржана у оквиру изложбе *Суживот са великим зверима*. Учесници радионице, деца ометена у развоју, ученици О.Ш. „Бошко Буха“, осликавали су каменчиће овалног облика акрилним бојама и од тога израђивали накит (огрлице са уплетеном жицом, брошеве и минђуше). Ова креативна радионица била је хуманитарног карактера.

Направљен је 71 комад накита који је продаван у Галерији за време Ускрса 2009. године, а сав приход намењен је опремању Кабинета ликовне културе основне школе Бошко Буха из Београда. Аутор радионице Соња Срејић.

Плакат хуманитарне изложбе

ПЕЦАЊЕ

У овој шаљивој и забавној радионици деца су имала прилику да буду прави „рибари“, и уз издате пецарошке дозволе легално упецају из пластичног базена слатководну или морску „рибу“ (цртани модели на картон пени), али можда и нешто друго. У радионици је учествовало преко хиљаду посетилаца, а од тога 90 ученика основних школа са инвалидитетом. Аутор радионице Соња Срејић.

Радионица „Пецање“

КВИЗ МОЗГАЛИЦА

У оквиру изложбе *Mente et Malleo*, 11.02.2009. године, у Галерији Природњачког музеја одржан је квиз под називом „Мозгалица“. Учесници квиза били су ученици осмог разреда две основне школе из Београда: О.Ш. „Вељко Рамадановић“ (слепа и слабовида деца) и О.Ш. „Соња Маринковић“. Стручни жири сачињавале су колеге из Музеја, а публику ученици и наставници обе школе, њихови родитељи, као и колеге из Музеја.

Ово је први пут да је у Галерији организован овакав вид инклузије ученика две школе. Победници квиза, ученици О.Ш. „Вељко Рамадановић“, показали су завидно знање из области биологије. Аутор квиза Соња Срејић.

Свако у публици има свог фаворита на квизу

Жири „Мозгалица“ има тежак задатак (на слици: Милош, Љиља и Дуда)

Квиз „Без граница“ одржавао се испред Галерије природњачког музеја на Калемегдану

КВИЗ БЕЗ ГРАНИЦА

Одржан је 5. јуна 2009. на платоу иза Галерије природњачког музеја. Квиз се традиционално одржава у сарадњи са београдским основним школама за децу са инвалидитетом. Квиз представља наставак успешне сарадње ОШ „Бошко Буха“ и Природњачког музеја. Учесници овог квиза имали су прилику да уз забаву и игру покажу и своја знања из области опште културе, познавања природе, као и знања о начину живота риба. У квизу је учествовало 8 београдских школа за децу са инвалидитетом, са по 4 такмичара. Као помагачи, учествовали су ученици редовне О.Ш. „Павле Савић“.

Квиз је пратило 140 посетилаца, наставника и родитеља учесника.

Аутор и организатор Квиза испред Природњачког музеја, Соња Срејић.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Међународни дан особа са онвалидитетом (На слици Соња Срејић са добитницима поклон-пакетића ОШ Вељко Рамадановић)

Природњачки музеј се потрудио да и у 2009. години обележи *Међународни дан особа са инвалидитетом* поделом новогодишњих пакетића са слаткишима ученицима основне школе „Бошко Буха“, деци ометеној у развоју, и ученицима основне школе „Вељко Рамадановић“, слепој и слабовидој деци.

Ове новогодишње пакетиће деци су уручили Соња Срејић, управница Галерије и ауторка овог концепта и Славко Спасић, директор музеја. Подела пакетића организована је 3. децембра 2009. године у Импулс хали, на самој изложби диносауруса.

Посебно задовољство ученицима је представљао бесплатни обилазак изложбе диносауруса уз стручно вођење кустоса.

ЈУБИЛАРНИ ПОСЕТИОЦИ МУЗЕЈА

5000. јубиларни посетилац била је Зора Вилотић.

50 000. посетилац била је Вера Тасић

У музеју је организована наградна игра *Јубиларни посетилац* аутора Миле Карас, где се посета перманентно прати од почетка 2009. године, ради анализе динамике посете и циљне групе посетилаца.

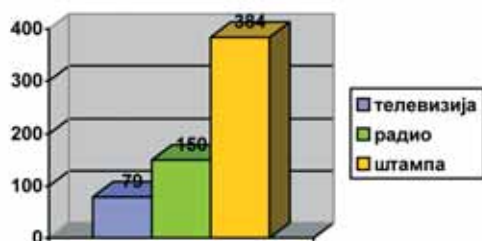
Анализе посетилаца се раде како би музеји припремили и прилагодили своје програме одабраној циљној групи, а публика добила квалитетне музејске садржаје.

Природњачки музеј је 2009. године доделио новчане награде 5000-ом, 10 000-ом, 20 000-ом, 30 000-ом, 40 000-ом и 50 000-ом посетиоцу Галерије музеја током године.

[illegible]

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ У МЕДИЈИМА

Укупна медијска заступљеност Музеја у 2009. години

Природњачки музеј је током 2009. године био веома заступљен у штампаним медијима, на телевизији, радију и интернет порталима.

Сви подаци о појављивању музеја у јавности бележе се путем одабране прес клипинг агенције која прати евиденцију исечака из новина ("press clipping"), као и евиденцију медијског појављивања на електронским медијима (телевизија, радио, интернет портали).

Процентуално учешће музеја у медијима према врсти медија

Укупно медијско појављивање музеја у периоду јануар – децембар 2009. године на основу базе података (све врсте појављивања и навођења имена) је 613 медијских појављивања.

Музеј је 2009. године био најзаступљенији у штампаним медијима (дневне новине, недељници, месечници, стручни часописи) - укупно 384 прилога.

Постоји забележених 79 телевизијских прилога у којима су се појавили програми музеја, док је на радију музеј са својим програмима био споменут бар 150 пута према евиденцији (сматра се да је радијских прилога било више, али их је немогуће забележити због природе овог медија).

Заступљеност у медијима према врсти програма

Према процентуалном појављивању музеја у медијима, штампани медији били су најзаступљенији, са 63%, затим радио програми са 24%, док је телевизија била заступљена 13% у општем медијском учешћу музеја током 2009. године.

Природњачки музеј је током 2010. године био медијски веома присутан у најчитанијим дневним новинама, са великим бројем прилога и фотографија: „Блиц“, „Вечерње новости“, „Политика“, „Данас“, „Press“, „24 сата“ и др, као и у бројним недељним, двонедељним и месечним часописима и магазинима: „Лиса“, „Вива“, „Casaviva“,

„Нин“, „Привредни преглед“, „Просветни преглед“, „Економист“, „Стил“, „Град“, „Yellow cab“ и многи други.

Природњачки музеј је у оквиру телевизијског програма био заступљен према минутажи више од 300 минута у најгледанијим програмима националних телевизија (РТС: Дневник 1, Дневник 2, Јутарњи програм, Београдска разгледница, Жикина шареница, ОКО Магазин; Пинк: Национални дневник, Јутарњи програм; Б92: Вести, Дизање; Студио Б: Београде добро јутро, Београде добар дан; Авала: Национални дневник и др).

Природњачки музеј је током 2009. године имао медијске спонзоре изложбе *Диносауруси Аргентине*, који су пратили ову изложбу: Телевизија Б92, телевизија Студио Б, Радио Београд први програм, Политика за децу и дневне новине Press.

Можемо закључити да је 2009. година била више него успешна у погледу медијске присутности Природњачког музеја у јавности. Музеј су активно пратили сви медији и прилози су били у позитивном тоналитету или неутралне конотације. Највећу пажњу медија привукла је изложба *Диносауруси Аргентине*, затим манифестације музеја (Ноћ музеја, Ноћ слепих мишева, Дани баштине и др), а затим и друге изложбе музеја.

Новинари су, такође, писали о историјату и делатности музеја, а интензивно се говорило и о проблему недостатка изложбеног простора музеја.

Александра Савић

Блиц

Izložba o dinosaurisima Za dva meseca 40.000 posetilaca

A. KOSTIĆ

"Dinosaurisima" je izložba o životu pre 65 miliona godina u Beogradu i otkriva kako su dinosauri živeli u to vreme. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Beograd je dobio prvu izložbu o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Beograd je među prvih pet evropskih gradova u kojem gostuju "Džinovski Patogeni".

Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Beograd je među prvih pet evropskih gradova u kojem gostuju "Džinovski Patogeni".

Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Ode se i kod mogu videti

Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Блиц

Kod Kostolca pronađen skelet praistorijske životinje Najstariji mamut u Evropi

M. MAJSTOR

Veliki mamut nađen je kod Kostolca u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji.

Kosti nađene u pesku na dubini od 27 metara, a može se reći da se radi o „pradedi“ našeg kikindskog mamuta.

Skelet mamuta pronađen u Kostolcu. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji.

Skelet mamuta pronađen u Kostolcu. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji.

Skelet mamuta pronađen u Kostolcu. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Ostaci mamuta Kika u kladionici muzeja. FOTO: A. BANIĆ

Viktor predstavlja kikindski mamut Kika danas je je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji.

Viktor predstavlja kikindski mamut Kika danas je je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji. Mamut je pronađen u Slovačkoj. Skelet životinje je dugo vremena ležao u zemlji.

Недељник Време

DIVLJE ŽIVOTINJE

SUŽIVOT U ZVERINJAKU

Izložba u Galeriji Prirodњачkog muzeja na Kalemegdanu otkriva kakve sve probleme imaju velike zveri u Evropi, a kakve u Srbiji.

U izložbi su prikazane velike zveri u Evropi, a kakve u Srbiji.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Izložba iz Beograda otkriva o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ РИБЉИ СВЕТ

AJUKUJE, morskog ribara, kao i mnoge druge vrste riba "plivaju" u Galeriji Prirodњачkog muzeja na Kalemegdanu. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Među nama, posetioци će moći da vide mnoge vrste riba, kao i mnoge druge vrste riba "plivaju" u Galeriji Prirodњачkog muzeja na Kalemegdanu. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

Među nama, posetioци će moći da vide mnoge vrste riba, kao i mnoge druge vrste riba "plivaju" u Galeriji Prirodњачkog muzeja na Kalemegdanu. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina. Izložba je otvorena u Beogradu, ali i u drugim gradovima Srbije. Posetioce očekuje bogata izložba o životu pre 65 miliona godina.

M. P.

Вечерње Новости

МУЗЕЈСКЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ПРОСЛАВА 8. МАРТА

Поводом прославе 8. марта музеалци су организовали излет у Балу Цркву

На слици: Душица, Маја, Милена, Ана, Мара, Милица и Свјетлана

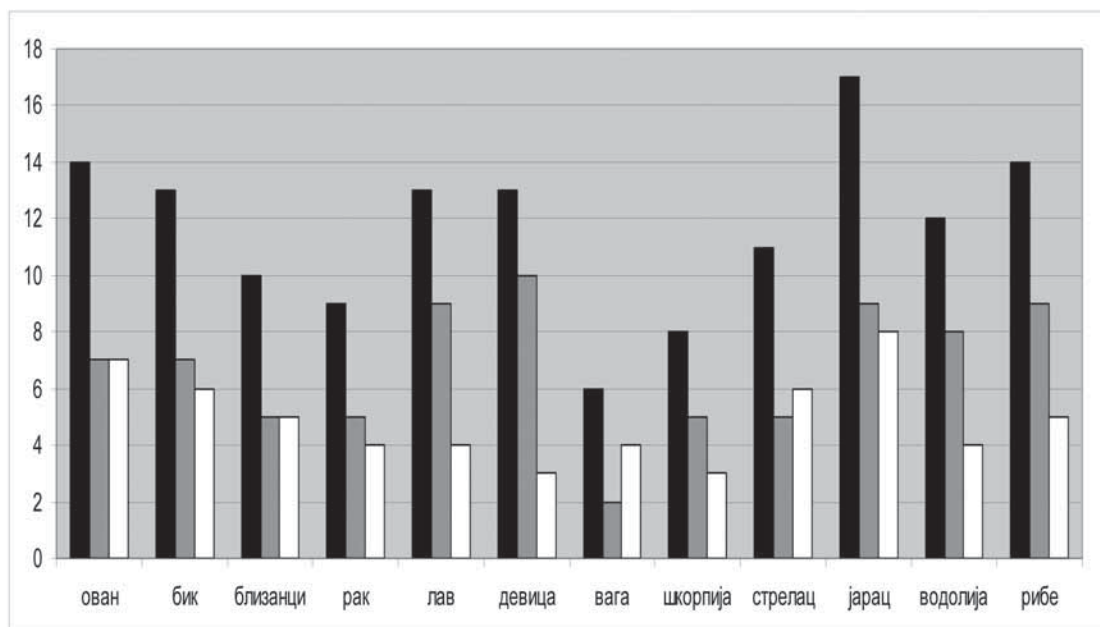
СРЕЋНА НОВА 2009

Свим колегама и пријатељима музеја пожелели смо Срећну Нову 2009.
Дизајн честитке: Бора Милићевић и Милош Јовић.

И МАЛО РАЗБИБРИГЕ....

Наш колега, Миодраг Јовановић (кустос педагог) направио је занимљив дијаграм: Заступљеност хороскопских знака међу 140 геолога и биолога (кустоса, конзерватора, препаратора и лабораната) који су у Природњачком музеју радили од 1903. до 2010. године.

у оса – број запослених
х оса – хороскопски знак

ЦРНИ ПРАВОУТАОНИК – укупан број запослених.
СИВИ ПРАВОУТАОНИК – број мушкараца.
БЕЛИ ПРАВОУТАОНИК – број жена.